

06 Zanafilla e inceneratorëve: Emergjencja mjedisore u shpall pa bazë ligjore

Dëshmi dhe dokumente tregojnë se shpallja e emergjencës mjedisore kombëtare në fillim të vitit 2014 – e cila i hapi rrugë kontratave për inceneratorët e Elbasanit dhe Fierit, u bazua në një vendim të kontestuar, që “nuk kishte fuqi ligjore dhe vendimmarrëse”.

12 ‘Krimet’ me koncesionet parashkruhen, ndërsa SPAK dremit mbi dosje

Vonesat e Prokurorisë së Posaçme me hetimin e koncesionit të sterilizimit të pajisjeve kirurgjikale kanë sjellë parashkrimin e një prej veprave penale të dyshuara, duke shmangur përgjegjësit e dyshuar nga ndëshkimi ligjor.

14 Gjuetia e paligjshme: Në liqenin e Fierzës nuk bie më ‘peshk në grep’

Peshkatarët e licesuar në liqenin e Fierzës kthehen shpesh me rrjeta të zbrazëta për shkak të rënies së sasisë së peshkut në liqen, që sipas ekspertëve vjen për shkak të peshkimit të paligjshëm dhe mungesës së menaxhimit të liqenit.

Reporter.al

Nr. 79
Mars 2022
E përmuajshme

BYRN
BALKAN
INVESTIGATIVE
REPORTING
NETWORK | ALBANIA

PLAZHI NË DHËRMI U PËRFITUA NGA ‘KUNATA’ E MINISTRES XHAÇKA

‘INVESTIMI STRATEGJIK’/Këshilli i Ministrave i dha në përdorim për një periudhë 30-vjeçare një plazh në Dhërmi, partneres amerikane të vëllait të ministres për Evropën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka, duke ngritur shqetësime për nepotizëm dhe konflikt interesi.

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka. Foto: LSA

PLAZHI NË DHËRMI U PËRFITUA NGA 'KUNATA' E MINISTRES XHAÇKA	04
ZANAFILLA E INCENERATORËVE: EMERGJENCA MJEDISORE U SHPALL PA BAZË LIGJORE	06
ÇMIMI I ENERGJISË ELEKTRIKE NË SHQIPËRI FRYHET NGA HUMBJET DHE KONCESIONET	10
'KRIMET' ME KONCESIONET PARASHKRUHEN, NDËRSA SPAK DREMIT MBI DOSJE	12
GJUETIA E PALIGJSHME: NË LIQENIN E FIERZËS NUK BIE MË 'PESHK NË GREP'	14
AKTORI QË IMITON RAMËN BËHET FYTYRA E PROTESTAVE NË SHQIPËRI	15

ENGLISH EDITION

ALBANIAN MINISTER'S HUSBAND WINS LUCRATIVE 'RIVIERA' BEACH LEASE	18
COURT RULING STRENGTHENS BERISHA'S GRIP ON ALBANIA'S DEMOCRATIC PARTY	19
DOUBLE ACT: RAMA'S TV IMPERSONATOR BECOMES FACE OF PROTESTS ROCKING ALBANIA	20
BALKANS BRACE FOR ECONOMIC BLOWBACK OF WAR IN UKRAINE	22
'FALSE HOPE': BURUNDIANS DUPED INTO PAYING BIG FOR SERBIA ASYLUM	26
BALLET DANCERS FLEEING UKRAINE FIND NEW STAGE IN ROMANIA	30

4-5
Këshilli i Ministrave i dha në përdorim për një periudhë 30-vjeçare një plazh në Dhërmi, partneres amerikane të vëllait të ministres për Evropën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka, duke ngritur shqetësime për nepotizëm dhe konflikt interesi.

6-7
Dëshmi dhe dokumente tregojnë se shpallja e emergjencës mjedisore kombëtare në fillim të vitit 2014 - e cila i hapi rrugë kontratave për inceneratorët e Elbasanit dhe Fierit, u bazua në një vendim të kontestuar, që "nuk kishte fuqi ligjore dhe vendimmarrëse".

10-11
Ka disa faktorë që përcaktojnë çmimin e energjisë elektrike që qytetarët dhe bizneset detyrohen të paguajnë në vende të ndryshme. Ky është një shpjegim i shkurtër për faktorët e kostove në Shqipëri.

15
Peshkatarët e licesuar në liqenin e Fierzës kthehen shpesh me rrjeta të zbrazëta për shkak të rënies së sasisë së peshkut në liqen, që sipas ekspertëve vjen për shkak të peshkimit të paligjshëm dhe mungesës së menaxhimit të liqenit.

Reporter.al

Është publikimi i Rrjetit Ballkanik të Gazetarisë Investigative në Shqipëri - BIRN Albania. BIRN Albania është një organizatë jo-fitimprurëse, e cila mbështet zhvillimin e gazetarisë investigative në Shqipëri me qëllim ekspozimin e rasteve të korrupsionit dhe promovimin e të drejtave të njeriut në vend. Ky publikim i përmuajshëm është një përmbledhje e disa prej artikujve të botuar nga rrjeti BIRN në faqen www.reporter.al dhe www.balkaninsight.com. Ky publikim shpërndahet falas. Printimi dhe shpërndarja e tij mundësohet nga:

Qeveria Suedeze

National Endowment for Democracy

STAFI

Kristina Voko, drejtoresh e BIRN Albania
Besar Likmeta, Kryeredaktor
Aleksandra Bogdani, redaktore
Gjergj Erebara, redaktor
Vladimir Karaj, redaktor
Edmond Hoxhaj, gazetar

KONTAKTONI:

Rruga Nikolla Jorga,
Kulla 8, Ap. 8, Tiranë
E-mail: office.albania@birn.eu.com
Tel: +35544502592
URL: <http://www.reporter.al/>

Ngjarjet e Marsit

PROTESTA KUNDËR RRRITJES SË ÇMIMEVE

Mijëra qytetarë marshuan për disa ditë radhazi në bulevardin "Dëshmorët e Kombit" në Tiranë në shenjë proteste për rritjen e çmimeve të karburantit dhe të produkteve të tjera të shportës.

Foto: Nensi Bogdani/ BIRN

Basha dorëhiqet si kryetar i PD

Kryetari i Partisë Demokratike, Lulzim Basha shpalli dorëheqjen e tij nga drejtimi i opozitës pas humbjeve të njëpasnjëshme elektorale dhe presionit në rritje nga ish-kryetari Sali Berisha. Basha e shpalli dorëheqjen në një fjalim të mbajtur para grupit parlamentar demokrat. "...për të ndihmuar Partinë Demokratike dhe demokratët të lënë mënjane ndasitë joparimore, i vetëdijshëm për peshën që mora mbi vete, për atë që e kam quajtur vendimin tim më të vështirë politik, kam vendosur të hedh një hap pas duke u dorëhequr nga detyra e kryetarit të PD," deklaroi Basha. Ai deklaroi se do të mbetet mbështetës i partisë dhe se do të punojë "për ringritjen e saj". Lulzim Basha hyri në skenën politike shqiptare në vitin 2005 si një fytyrë e re për Partinë Demokratike, pjesë e një platforme politike të krijuar nga Sali Berisha të quajtur "Komiteti për Orientimin e Politikave". Në shtator 2021, Basha vendosi të përjashtojë ish-kryetarin Berisha nga grupi parlamentar për shkak të shpalljes së këtij të fundit nga Shtetet e Bashkuara si person i përfshirë në korrupsion madhor.

Gjykata njeh kongresin e Berishës

Konflikti politik në Partinë Demokratike mes dy grupeve kundërshtarë është futur në një ngërç ligjor, pas një vendimi të marrë të premtën nga gjykata e shkallës së parë për njohjen e vendimeve të Kuvendit të 11 dhjetorit. Ky Kuvend u thirr jashtë strukturave zyrtare të partisë nga grupimi i ish-kryeministrit Sali Berisha, i cili inicioi një betejë kundër pasardhësit të tij Lulzim Basha. Basha e përjashtoi nga partia pasi Berisha u shpall "non grata" nga Departamenti Amerikan i Shtetit. Gjykata njoftoi se ka pranuar kërkesën e palës kërkuese Partia Demokratike e Shqipërisë, përfaqësuar nga Komisioni i Përkohshëm i Rithemelimit të kësaj partie dhe depozitoi vendimet e Kuvendit Kombëtar të datës 11 dhjetor duke rregjistruar ndryshimet përkatëse në regjistrin e partive politike vendimet e marra nga ky Kuvend. Vendimi i gjykatës u kontestua nga Enkelejd

Alibeaj, kryetar i komanduar i kësaj partie pas dorëheqjes së Lulzim Bashës disa ditë më parë. Ai e cilësoi vendimin e pazbatueshëm dhe paralajmëroi ankimim në apel. Ndërkohë Alibeaj sulmoi gjyqtarin Agron Zhukri duke akuzuar për shpërdorim detyre dhe tha se do të ketë kallëzim penal ndaj tij.

Ndarja e "tortës" në Këshillin e RTSH

Përfaqësues të shumicës dhe pakicës parlamentare në Komisionin për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik, pranuan haptazi politizimin e Radio Televizionit Shqiptar, duke kërkuar përfaqësim politik në Këshillin Drejtues të këtij institucioni publik. Opozita këmbënguli që dy anëtarët e rinj që do të zgjidhen në këtë këshill t'i takojnë asaj, pasi nuk i është dhënë mundësia e përfaqësimit për shkak të mungesës në Kuvend gjatë legjislaturës së shkuar. Edhe pse ligji ia njeht drejtën e propozimit të kandidatave shoqatave të medias, universiteteve dhe organizatave të shoqërisë civile, mënyra e përzgjedhjes i ka lënë në dorë politikës të bëjë pazaret e saj. Deputeti socialist Petro Koçi, si drejtues i mbledhjes, njoftoi se bëhej fjalë për dy vende vakante që sipas tij, i takonin njëri shumicës dhe tjetri pakicës parlamentare. Por deputeti i Partisë Demokratike, Luçiano Boçi kërkoi që të dy vendet t'i lihen opozitës, si balancim pasi sipas tij 8 anëtarët aktualë në këshill i kishte zgjedhur mazhoranca. Vakancat në këtë këshill janë kthyer gjithmonë në përplasje politike, edhe pse ligji i kërkon televizionit publik që të jetë i paanshëm politikisht në punën e tij.

Strukturë e re për të zhdukurit në komunizëm

Në një përpjekje të re për të avancuar me kërkimin dhe identifikimin e personave të zhdukur gjatë regjimit komunist në Shqipëri, Kuvendi miratoi të enjten kërkesën e Autoritetit të Dosjeve, AIDSSH, për ngritjen e një strukturë të posaçme që do të merret me këtë çështje. Struktura quhet Drejtoria për Marrëdhëniet

Ndërinstitucionale në Procesin e Identifikimit dhe Rikuperimit të Personave të Zhdukur do të ketë një organikë me 5 punonjës, një drejtor dhe 4 specialistë, me fushë veprimi bashkëpunimin ndërinstitucional për identifikimin dhe rikuperimin e trupave të të zhdukurve dhe të të ekzekutuarve, si dhe marrjen e masave për ruajtjen e vendvarrimeve. Kryetarja e Autoritetit të Dosjeve, Gentiana Sula i tha BIRN se ngritja e strukturës ishte një domosdoshmëri për realizimin e detyrave ligjore të AIDSSH-së. "Këto detyra të reja të ngarkuara janë sa të rëndësishme, po aq voluminoze dhe kërkojnë jo vetëm ekspertizë specifike në këtë fushë, por edhe punë të dedikuar në terren, atje ku parashikohet të jenë të lokalizuara vendvarrimet," tha Sula.

Në mbrojtje të shkabës së rrezikuar

Qendra për Ruajtjen dhe Mbrojtjen e Mjedisit Natyror në Shqipëri (PPNEA), theksoi rëndësinë e ngritjes së një rrjeti të formuar nga komunitetet lokale në Shqipëri, që po i shërbejnë kauzës mjedisore të mbrojtjes dhe rimëkëmbjes së popullatës së Kalit të Qyqes. "Rrjeti 'Shpëtimtarët e Kalit të Qyqes' (SEVN), i përbërë prej 40 profesionistëve të ndryshëm si fermerë, veterinerë, barinj e blegtorë, ka ndërmarrë hapa konkretë në lidhje me konservimin dhe mbrojtjen e kësaj specie", citojnë aktivistët mjedisorë në deklaratën për shtyp. Kontributi i tyre konsiston në ngritjen e dy Stacioneve Ushqimore Suplementare në Nivicë dhe Glinë, stacione që ofrojnë ushqim të kontrolluar dhe pa helm, specifikisht rreth 40 kg ushqim në muaj për njërin çift të shkabave, si edhe 20-30 kg në javë për çiftin tjetër. Kali i Qyqes është një ndër katër llojet e fundit të shkabave të viseve malore që shumohen në Shqipëri, dhe mbartnin statusin e "rrezikuar". Përgjatë viteve, në mbrojtje të specisë së Kalit të Qyqes janë ndërmarrë aktivitete të tilla si monitorime në terren, ndërtimi i stacioneve suplementare, aksione parandaluese ndaj rreziqeve që has kjo shkabë, shpërndarja e kiteve kundër helmimit, dhe së fundmi krijimi i këtij rrjeti komunitar.

INVESTIGIM

Investimi strategjik: Plazhi në Dhërmi u përfitua nga 'kunata' e ministres Xhaçka

Këshilli i Ministrave i dha në përdorim për një periudhë 30-vjeçare një plazh në Dhërmi, partneres amerikane të vëllait të Ministres për Evropën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka duke ngritur shqetësime për nepotizëm dhe konflikt interesi.

BLERINA GJOKA | BIRN | TIRANË

Më 2 mars, Këshilli i Ministrave shpalli vendimin për dhënien në përdorim të një zone bregdetare në Dhërmi për një periudhë 30-vjeçare në favor të kompanisë 'AGTCC Hotel Management', pasi kjo e fundit mori statusin e investitorit strategjik nga Komiteti i Investimeve Strategjike, i cili udhëhiqet nga kryeministri Edi Rama.

Sipas të dhënave të publikuara në Qendrën Kombëtare të Biznesit, kompania 'AGTCC Hotel Management' është në pronësi të Tawni Lin Grzych-Sutton, një 31-vjeçare e lindur në Masaçusets të Shteteve të Bashkuara dhe banore e rezidencës "Kodra e Diellit" në Tiranë.

Sutton është gjithashtu partnerja prej shumë vitesh e Andi Xhaçkës - vëllai i ministres për Evropën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka, një fakt që për ekspertët ngre shqetësime për konflikte të mundshme interesi dhe nepotizëm.

Rasti në fjalë është sipas Zef Preçit, drejtues i Qendrës për Kërkime Ekonomike, tregues se ligji i investimeve strategjike është kthyer në instrument për personat e lidhur me pushtetin.

"Madje qoftë edhe një konflikt në dukje i interesit formon detyrimin për deklaram për subjektin përkatës vendimarrës, gjë që nuk dihet nëse është bërë apo jo," tha Preçi për BIRN.

Kompania e Sutton e fitoi të drejtën e përdorimit të tokës në bregdet nëpërmjet një marrëveshjeje me kompaninë AG.TCC Sh.p.k - në pronësi 100% të Artan Gaçit, ish-deputet socialist dhe njëkohësisht bashkëshort i ministres Xhaçka.

Kompania e Gaçit ka marrë statusin 'investitor strategjik' për ndërtimin e një hoteli me pesë yje dhe me kapacitet prej 106 suitash në Dhërmi, të quajtur "Dreamades Luxury Suites", ndërsa vendimi i Këshillit të Ministrave i hap rrugën e përdorimit afatgjatë të brigjeve të detit dhe plazhit përballë hotelit të tij.

Gaçi i tha BIRN më 3 mars se për të shmangur konfliktin e interesit, 'kishte gjetur një kompani amerikane me përvojë për të menaxhuar investimin dhe plazhin',

por të dhënat e siguruar nga BIRN tregojnë se kërkimet e tij janë kufizuar brenda familjes. Ministria e Punëve të Jashtme, Olta Xhaçka, bashkëshorti i saj, Artan Gaçi dhe drejtori i Agjencisë për Media dhe Informim pranë Këshillit të Ministrave, Endri Fuga nuk iu përgjigjën kërkesave për koment. BIRN u përpoq gjithashtu të kontaktonte me Tawni Sutton dhe Andi Xhaçkën, por asnjëri prej tyre nuk qe i arritshëm për koment.

Investimi strategjik

Ligji për investimet strategjike, i miratuar në vitin 2015 dhe i shtyrë dy herë nga Parlamenti i njeh statusin 'investitor strategjik' në turizëm çdo projekti që investon më shumë se 5 milionë euro dhe punëson 80 punëtorë.

Projekti "Dreamades Luxury Suites" i kompanisë AG. TCC të Artan Gaçit e ka përfituar statusin e investitorit strategjik më 29 mars 2021, sipas vendimit të Komitetit të Investimeve Strategjike, KIS që BIRN e disponon.

Kompania 'AGTCC Hotel Management' në pronësi të Sutton është regjistruar në QKB me 25 qershor 2021. Veprimet e regjistrimit janë bërë me prokurorë nga juristja Iris Erebara, e cila është gjithashtu juriste e kompanisë 'AG.TTC' Sh.p.k në pronësi të Artan Gaçit.

Pas regjistrimit në QKB, dy kompanitë kanë nënshkruar një marrëveshje për operimin e strukturave turistike në projektin "Dreamades Luxury Suites", ku përfshihet dhe operimi i stacioneve të plazhit përballë hotelit. Pas nënshkrimit të marrëveshjes, 'AG.TTC' Sh.p.k i ka kërkuar Komitetit të Investimeve Strategjike reflektimin e saj në vendimin e shpalljes së investimit strategjik.

Më 15 korrik 2021, Komiteti i Investimeve Strategjike i kryesuar nga kryeministri Edi Rama e miratoi kërkesën dhe i njohu kompanisë së sapokrijuar nga Sutton masën mbështetëse të lejimit të përdorimit të brigjeve të detit si dhe zonën përkatëse të plazhit përballë kompleksit për një afat 30-vjeçar.

Në dy vendimet e Komitetit të Investimeve Strategjike përcaktohen edhe lehtësi të tjera për dy kompanitë në pronësi të familjarëve të afërt të ministres Xhaçka, të tilla si asistencë dhe procedurë e përshpejtuar për çdo akt administrativ, funksionimin e shërbimeve mbështetëse të furnizimit me ujë, lidhjen në rrjetin elektrik, kanalizimet e ujërave dhe infrastrukturë rrugore për objektin.

Neni 70, pika 3 e Kushtetutës i ndalon deputetët që të kryejnë veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as të fitojnë pasuri

Foto e Andi Xhaçkës dhe Tawni Sutton e postuar nga Heather Sutton

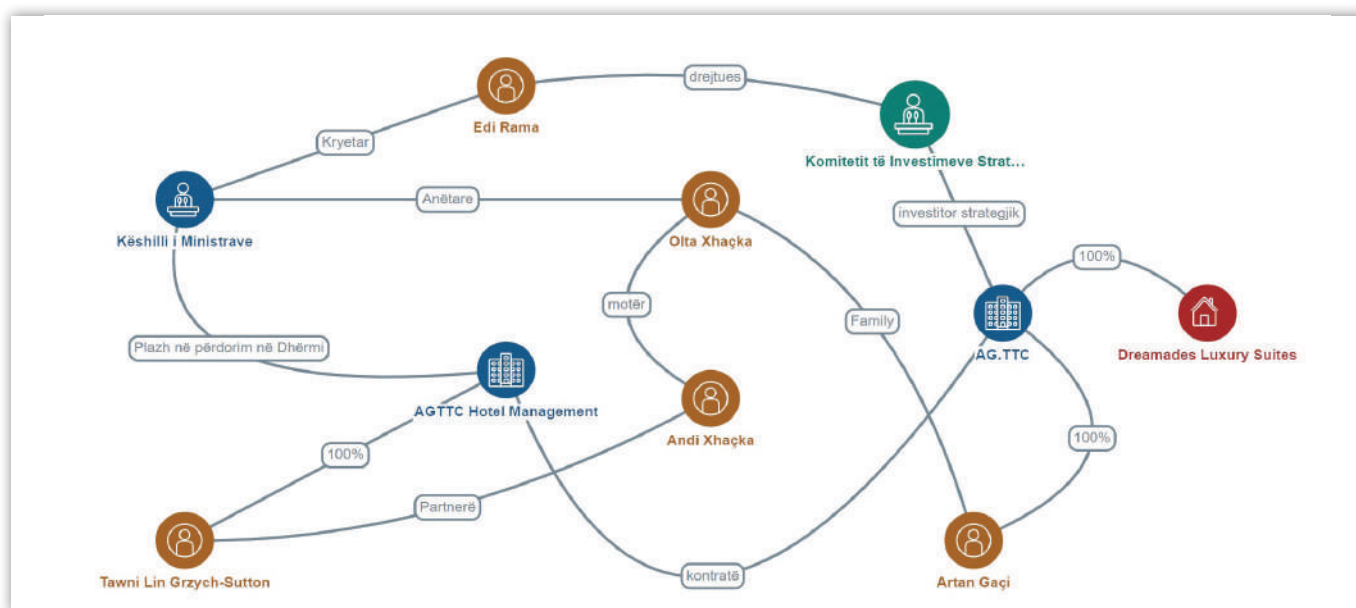
të tyre. Për shkelje të paragrafit 3, çështja mund të dërgohet në Gjykatë Kushtetuese, e cila konstaton papajtueshmërinë.

Drejtori i Agjencisë Shqiptare të Zhvillimit të Investimeve, Sokol Nano nuk i dha një përgjigje të drejtpërdrejtë pyetjes së BIRN nëse përfitimi i tokës publike nga të afërmit e ministres Xhaçka përbënte shqetësim për konflikt interesi.

"I gjithë procesi është legal. AIDA ka bërë verifikimin e të gjithë dokumenteve për dhënien e statusit," tha Nano.

Nga studente në investitore

Ligji për investimet strategjike ka për qëllim thithjen e kapitalit të huaj ose 'zgjimin' e kapital vendas, për të përthithur investime në sektorë të rëndësishëm ekonomikë, duke krijuar vende të reja pune dhe zhvillim rajonal, nëpërmjet ofrimit të teknologjive të reja për rritjen e konkurrencës dhe efektivitetit të investimit, duke siguruar mbrojtjen e mjedisit dhe të konsumatorit. Ky ligj është shfrytëzuar kryesisht nga qeveria e kryeministrit Edi Rama

Skema e lidhjes së kompanive me investimin strategjik Dreamades Luxury Suites

Resorti në Drymades, Artan Gaçi: 'Unë jam investitori strategjik'

Qeveria shqiptare i ka dhënë statusin e investitorit strategjik për ndërtimin e një hoteli dhe shfrytëzimin e një zonë bregdetare në Himarë, një kompanie në pronësi të bashkëshortit të ministres së Jashtme, Olta Xhaçka dhe ish-deputetit socialist, Artan Gaçi.

BLERINA GJOKA | BIRN | TIRANË

Në mbledhjen e së mërkurës, Këshilli i Ministrave shpalli një vendim për dhënien në përdorim të një zone bregdetare në Himarë për resortin "Dreamades Luxury Suites" për një periudhë 30-vjeçare.

Sipas këtij vendimi, kompanisë 'AGTTC Hotel Management' i jepet leje e përdorimit të brigjeve të detit dhe të zonës përkatëse të plazhit përballë kompleksit, që po ndërtohet në fshatin Gjilekë të bashkisë Himarë.

Në vendimin e qeverisë, 'AGTTC Hotel Management' sh.p.k, cilësohet si investitor strategjik. Në Qendrën Kombëtare të Biznesit, QKB, kjo kompani figuron në pronësi të shtetases amerikane, Tawni Lin Grzych-Sutton.

"Bashkia Himarë ka detyrimin që brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga data e paraqitjes së kërkesës së investitorit strategjik "AGTTC Hotel Management" sh.p.k, me NUIS M11825022K, të lidhë kontratën përkatëse për lejimin e përdorimit të brigjeve të detit dhe të zonës përkatëse të plazhit përballë kompleksit, në përputhje me sipërfaqet e destinacionin e kërkuar nga

subjekti, të lejuara me vendimin nr.3/5, datë 29.3.2021, të Komitetit të Investimeve Strategjike, të ndryshuar, dhe të konfirmuara më tej nga Bashkia Himarë," shkruhet në vendim.

Megjithatë, të dhënat e siguruar nga BIRN tregojnë se kjo kompani është themeluar tre muaj pas vendimit për shpalljen e investitorit strategjik, që ndryshe nga sa sugjeron vendimi i Këshillit të Ministrave, është kompania me emër të ngjashëm, AG.TTC Sh.p.k - në pronësi 100% të ish-deputetit socialist dhe bashkëshortit të ministres së Punëve të Jashtme, Olta Xhaçka.

"Unë jam investitor strategjik dhe po ndërtoj një hotel, nuk po ndërtoj vila siç bëjnë të tjerët," tha Gaçi për BIRN dhe shtoi se sipas ligjit, "më takon zona e plazhit përballë hotelit për të vënë shezlongët".

Shpallja si investitor strategjik nga Këshilli i Ministrave i bashkëshortit të Ministres së Punëve të Jashtme ngre shqetësime për konflikt interesi. Gaçi i tha BIRN se për këtë arsye ai kishte futur në mes kompaninë 'AGTTC Hotel Management'.

"Por, pikërisht për të shmangur këtë konflikt interesi, unë gjeta një kompani tjetër me përvojë në këtë fushë, e cila do të marrë në menaxhim hotelin dhe plazhin dhe unë jam thjesht investitori," shpjegoi Gaçi. "Kam folur me shumë

juristë për këtë," shtoi ai, ndërsa pranoi se kompaninë e Tawni Lin Grzych-Sutton e 'ka përzgjedhur ai.'

Sipas Gaçit, mes kompanisë së tij dhe "AGTTC Hotel Management" është bërë një kontratë, ku njëra do të bëjë investimin dhe tjetra menaxhimin.

BIRN kërkoi koment nga Këshilli i Ministrave përmes drejtorit të Agjencisë për Media dhe Informim, Endri Fuga, nëse ky vendim ishte në konflikt interesi, por nuk mori një përgjigje deri në botimin e këtij shkrimi.

Kompania 'AGTTC Hotel Management' është regjistruar në QKB me 25 qershor 2021. Veprimet e regjistrimit janë bërë me prokurorë nga juristja Iris Erebara, e cila është gjithashtu juriste e kompanisë 'AG. TTC' Sh.p.k në pronësi të Artan Gaçit.

Gaçi këmbënguli se nuk kishte pse të penalizohej për të bërë biznes pse është bashkëshorti i ministres Olta Xhaçka, ndërsa theksoi se nuk e shihte si problem që kompanitë kishin të njëjtën juriste.

"Nuk ka lidhje, juristja ime Iris Erebara e ka asistuar kompaninë amerikane që të bëjë regjistrimin në QKB," tha ai. "Nuk ka asnjë abuzim këtu, thjesht po vuaj pasojat që jam burri i ministres."

në fushën e turizmit, për të konsoliduar pronat e kontestuara për korrupsion dhe falsifikime, mbi të cilat janë ngritur resorte me vila në bregdetin e Jonit.

Ish-deputeti socialist Artan Gaçi njihet si investitor në fushën e ndërtimit dhe gastronomisë në Tiranë. Të dhënat e siguruar nga BIRN nuk tregojnë angazhime të mëparshme biznesi të Tawni Sutton, me përjashtim të ndjekjes prej saj të studimeve për Biznes në Universitetin e New Yorkut në Tiranë.

Edhe pse llogaritë e Sutton dhe Andi Xhaçkës në rrjetet sociale rezultojnë të mbyllura ose të fshira, gjurmë të marrëdhënies së tyre disa vjeçare - e cila duket se ka filluar në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, vazhdojnë të ekzistojnë në internet në postimet e njerëzve të afërt.

Në vitin 2019, në faqen në internet të kompanisë amerikane të veshjeve dhe orendive shtëpiake 'Antropologie', ekziston një postim në emër të Tawni Sutton, e regjistruar për të marrë dhurata për 'festën e nuses së zonjës së ardhshme Xhaçka'.

Nëna e saj, Heather Sutton ka postuar gjithashtu në Instagram një foto me Andi Xhaçkën, ku pasi i uron ditëlindjen, shkruan se ishte "krenare që e kishte dhëndër". Në faqen e saj në Facebook, Heather Sutton mban gjithashtu foto të çiftit të vendosura në kornizë në shtëpinë e saj si dhe foto me të bijën dhe Xhaçkën pranë një peme krishtlindjesh.

BIRN siguroi gjithashtu dy numra telefoni nga një person që e njihnte Znj. Sutton, por rezultoi se njëri prej tyre është i regjistruar në emrin e Andi Xhaçkës dhe është lënë si kontakt i biznesit të tij në Qendrën Kombëtare të Biznesit, QKB.

Persona që e njihnin çiftin i konfirmuan për BIRN në kushtet e anonimatit se çifti jetonte bashkë prej shumë vitesh, fillimisht në Shtetet e Bashkuara dhe më pas në Tiranë.

Ministria për Europën dhe Punët e Jashtme, Olta Xhaçka. Foto: LSA

INVESTIGIM

Zanafilla e inceneratorëve: Emergjencia mjedisore u shpall pa bazë ligjore

Dëshmi dhe dokumente të siguruar nga BIRN tregojnë se shpallja e emergjencës mjedisore kombëtare në fillim të vitit 2014 – e cila i hapi rrugë kontratave për inceneratorët e Elbasanit dhe Fierit, u bazua në një vendim të kontestuar, që “nuk kishte fuqi ligjore dhe vendimmarrëse”.

BLERINA GJOKA | BIRN | TIRANË

Në fillim të shkurtit 2014, pesë zëvendësministra të qeverisë së udhëhequr nga kryeministri Edi Rama u mbledhën në një sallë mbledhjesh të Ministrisë së Mjedisit në rrugën e Durrësit në Tiranë, në funksionin e tyre si anëtarë të Komitetit të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve.

Mbledhja e thirrur pa axhendë paraprake u tensionua pas një propozimi të ish-zv. ministrit të Zhvillimit Urban dhe Turizmit, Gjon Radovani për shpalljen e emergjencës mjedisore në territorin e Shqipërisë.

Propozimi u kundërshtua nga dy anëtarë të komitetit – Ylli Manjani dhe Arben Isaraj, duke e transformuar mbledhjen në dukje rutinë, në një diskutim maratonë mbi ligjshmërinë e vendimit për shpalljen e gjendjes së emergjencës mjedisore kombëtare.

Komiteti nuk arriti në konsensus, por sipas dy prej anëtarëve të Komitetit, Këshilli i Ministrave e qarkulloi dokumentin si një vendim qarkullues, duke marrë firmën e 3 prej 5 anëtarëve të komitetit.

Sipas kryeministrit Edi Rama, ky dokument është gurthemeli i procedurave që çuan në lidhjen e kontratave të partneritetit publik privat për inceneratorin e Elbasanit dhe të Fierit.

“Mbi këtë bazë, hap pas hapi kanë ndodhur të tjerat,” i tha Rama komisionit hetimor parlamentar të ngritur për të hetuar procedurat administrative që çuan në dhënien e kontratave të inceneratorëve.

Por dëshmitë e mbledhura nga BIRN nga anëtarët e Komitetit të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve sugjerojnë se vendimi që kryeministri e konsideroi si pikënisjen e procedurave është në kundërshtim me ligjin, çfarë ngre pikëpyetje mbi gjithë hapat administrativë që pasuan deri në nënshkrimin e kontratave koncesionare.

I pyetur nga BIRN nëpërmjet drejtorit të Agjencisë për Median dhe Informacionin, Endri Fuga, Këshilli i Ministrave nuk komentoi mbi ligjshmërinë e vendimit për shpalljen e emergjencës mjedisore kombëtare deri në publikimin e këtij shkrimi.

Një vendim ekstraligjor

Prej vitësh, kontratat koncesionare për ndërtimin e inceneratorëve të Elbasanit, Fierit dhe Tiranës, të cilat llogaritet të kapin një vlerë më të madhe se 430 milionë euro,

I parashikuar për të përfunduar dy vite më parë, inceneratori i Fierit nuk ka filluar ende nga puna. Foto: Nensi Bogdani.

kanë qenë në qendër të akuzave për shpërdorim detyre nga zyrtarë të lartë dhe ministria.

Deri në muajin shkurt, buxheti i shtetit ka paguar 91.5 milionë euro – pa llogaritur TVSH-në për këto kontrata, nga të cilat 55 milionë euro kanë shkuar për inceneratorin e Elbasanit dhe atë të Fierit.

Në fund të tetorit, Kuvendi ngriti një komision hetimor për inceneratorët, ndërkohë që me 14 dhjetor, Prokuroria Posaçme Kundër Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit, arrestoi ish-ministrin e Mjedisit, Lefter Koka, i cili akuzohet për shpërdorim detyre dhe korrupsion në lidhje me procedurën e dhënies me koncesion të inceneratorit të Elbasanit. Koka i ka mohuar akuzat.

Gjatë seancës ku u thirr si dëshmitar në komisionin hetimor parlamentar, kryeministri Edi Rama theksoi se vendimi i datës 5 shkurt 2014, i marrë nga Komiteti i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, kishte shërbyer si bazë ligjore ku është mbështetur

Këshilli Bashkiak i Elbasanit për shpalljen e emergjencës mjedisore dhe dhënien e kontratës ‘me negocim, pa shpallje paraprake’ kompanisë Albtek Energy. “Pra e nisëm për gjithë vendin, emergjencë kombëtare,” tha Rama gjatë dëshmisë së tij, duke iu përgjigjur pyetjes së deputetit Luçiano Boçi se mbi ç’bazë ligjore ishte bazuar emergjenca e shpallur nga bashkia Elbasan.

Një kopje e vendimit të datës 5 shkurt 2014 e siguruar nga BIRN, tregon se dokumenti është firmosur nga tre zëvendësministër anëtarë të Komitetit të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve – Oljana Ifti, Gjon Radovani dhe Dritan Hila. Ndërsa dy anëtarët e tjerë me profesion juristë – Ylli Manjani dhe Arben Isaraj nuk e kanë nënshkruar vendimin.

Tetë vjet më vonë, ata argumentojnë se kjo strukturë nuk kishte tagër ligjor për të marrë vendime.

Manjani i tha BIRN se kujtonte që gjatë mbledhjes në vitin 2014 e kishte kundërshtuar

Mbetjet e Fierit depozitohen në një landfill pranë godinës së inceneratorit. Foto: Nensi Bogdani.

L.SAPHOTO.COM

tuar axhendën e saj për arsye juridike dhe e cilësoi vendimin për shpalljen e emergjencës ‘nul’ nga kjo pikëpamje.

“Në këtë takim nuk kujtohem të kishim ndonjë axhendë paraprake, por aty në mbledhje na u prezantua nga zv/ministria e Mjedisit se jemi përpara një gjendje të rëndë mjedisore dhe se për këtë duhet shpallur një emergjencë mjedisore,” tha Manjani, i cili në atë kohë mbante funksionin e zv/ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës.

Sipas tij, komitetet ndërministrorë janë mekanizma konsultativë politikash, ku zakonisht shkojnë si delegim zëvendësministra dhe në këto komitete nuk merren vendime që të kenë fuqi detyruese.

“Formalisht ky vetëm emrin ka komitet ministror, sepse në përbërje ka vetëm zv/ministria, të cilët nuk kanë fuqi kushtetuese, vendimmarrëse. Komiteti ndërministror në vetevete nuk merr vendime, aq më tepër të deklarojë gjendje emergjence, që sipas Kushtetutës i deklaroi qeveria,” tha ai.

Ish-zv/ministri i Drejtësisë, Arben Isaraj i tha gjithashtu BIRN se Komiteti nuk kishte tagër ligjor për të marrë vendime. Ai theksoi se detyra ligjore e këtij Komiteti ishte që në fund të çdo viti të dërgonte në Këshillin e Ministrave një raport për gjendjen mjedisore dhe hapat e ndërmarrë nga institucionet për përmirësimin e saj.

“Ne nuk kishim të drejtë të vendosnim,” tha Isaraj. “Komitetet nuk marrin vendime,” saktësoi ai, duke cituar disa herë ligjin “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve”.

Ligji “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve” nuk parashikon që Komiteti i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të shpallë gjendjen e emergjencës mjedisore. Vetë vendimi i 5 shkurtit 2014, bazohet në një vendim të Këshillit të Ministrave të datës 25 tetor 2013, i cili ia shtoi funksion Komitetit, duke e ngarkuar me përgjegjësinë për “shpalljen e fillimit dhe përfundimit të emergjencës mjedisore në vend”.

Kryeministri Edi Rama duke dëshmuar në komisionin hetimor parlamentar për 'inceneratorët'. Foto:LSA

Raporti i pakicës 'për inceneratorët' mbeti peng i konfliktit në PD

Një pjesë e deputetëve të opozitës i bashkuan votat me mazhorancën në rrëzimin e raportit përfundimtar të lexuar nga Tabaku – duke reflektuar ndasitë brenda kampit opozitar edhe në çështjen e koncesioneve të inceneratorëve.

BLERINA GJOKA | BIRN | TIRANË

Pas hetimit 4-mujor në Kuvend, raporti i Partisë Demokratike për tre kontratat koncesionare të inceneratorëve u braktis në momentin e votimit nga një pjesë e konsiderueshme e deputetëve opozitarë.

Raporti përfundimtar i pakicës mori 84 vota kundër dhe 27 vota pro, kundrejt raportit të mazhorancës që mori 76 vota pro dhe 34 vota kundër.

Në votimin përfundimtar të zbardhur nga Kuvendi vihet re se pesë deputetë demokratë – mbështetës të ish-kryeministrit Sali Berisha dhe tre deputetë të Lëvizjes Socialiste për Integrim votuan kundër raportit të pakicës. Mes votave kundër ishte edhe anëtarë i komisionit hetimor parlamentar, Belind Këlliçi. Ish-kryeministri Berisha nuk mori pjesë në votim.

Ndërkohë, 28 deputetë të tjerë opozitarë nuk morën pjesë në votim, përfshi edhe anëtarët e komisionit, Ina Zhupa dhe Edmond Spaho.

Hetimi parlamentar i aferës së inceneratorëve ekspozoi një seri shkeljesh ligjore dhe abuzimesh me kontratat koncesionare që llogaritet t'u kushtojnë shqiptarëve rreth 430 milionë euro si dhe dominoi axhendën politike me dëshmitë e zyrtarëve më të lartë të shtetit.

Megjithatë, punimet e këtij komisioni dhe veçanërisht votimi i së enjtes reflektuan gjithashtu përçarjen ekzistuese në kampin e opozitës.

E pyetur nga BIRN për votat kundër të deputetëve demokratë, kryetarja e komisionit, Jorida Tabaku e quajti këtë 'një gabim në gjykim'.

"Nuk e besoj dot që pas një pune të përbashkët në komision dhe një pune 6-vjeçare të Partisë Demokratike për të zbardhur këtë aferë korruptive, të kishte deputetë të opozitës që votojnë kundër," tha Tabaku.

Ndryshe nga Tabaku, Belind Këlliçi – një nga deputetët më aktivë në komisionin hetimor për inceneratorët, i tha BIRN se nuk kishte pasur mundësinë të

njihej me raportin e hartuar nga Tabaku.

"Raporti final i opozitës nuk më ishte vënë në dispozicion, u njoha me të vetëm në seancë dhe nuk pata kohën e mjaftueshme," tha Këlliçi.

Tabaku i hodhi poshtë pretendimet se nuk e kishte ndarë me kolegët raportin përfundimtar, ndërsa shtoi se raporti ishte publikuar në faqen online të Kuvendit që të hënën.

Komisioni hetimor parlamentar doli me dy raporte të kundërta pas një hetimi 4-mujor, ku opozita në 120 faqet e saj që iu bashkangjiten raportit të mazhorancës si "mendim i pakicës" pretendon se ka faktuar të gjitha akuzat e saj fill-estare për "grup të strukturuar kriminal", "skemë korruptive" dhe "pastrim parash" për të paktën 50 zyrtarë shtetërorë dhe përfaqësuesit e kompanive që kanë përfituar këto kontrata.

Ndërsa deputetët socialistë i mbrojtën kontratat koncesionare dhe theksuan rolin e tyre në mbrojtjen e mjedisit.

Raporti i mazhorancës doli vetëm në një konkluzion që kishte të bënte me mënyrën e funksionimit të hetimit parlamentar dhe sugjeron ndryshimin e ligjit për komisionet hetimore.

"Ligji nuk garanton mosshkeljen e parimit të rëndësishëm kushtetues të ndarjes dhe balancimit të pushteteve dhe ky është cedimi më i rëndë e që natyrisht nuk duhet lejuar më të ndodhë nga ligjvënës, të cilit i propozojmë rishikimin tërësor të ligjit," thuhet në raport.

Ministra, ish-ministra dhe deputetë të socialistë thanë se këto ishin projekte në shërbim të mjedisit dhe kishin ndryshuar situatën e menaxhimit të mbetjeve në vend, ndërkohë që një ish-ministër gjendet në burg i akuzuar për korrupsion dhe shpërndorim detyre në dhënien e këtyre kontratave.

Socialistët i qëndruan argumentit se "përgjegjësia është individuale" për kolegun e tyre Lefter Koka, ndërsa mbrojtën procedurat e ndjekura nga qeveria si në përputhje me ligjin dhe në shërbim të përmirësimit të situatës mjedisore në vend.

Sipas Isarajt, ky funksion shtesë i parashikuar nga VKM-ja e tetorit 2013 është në kundërshtim me ligjin.

"Nuk më duhet VKM-ja, unë bazohem tek ligji," tha ai.

Edhe ish-zv/ministrja e Mjedisit, Oljana Ifti – e cila në vitin 2014 drejtonte Komitetin e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe e ka firmosur vendimin qarkullues, e cilësoi atë pa fuqi ligjore.

"Komiteti nuk ka qenë vendimmarrës, por koordinues," tha Ifti.

Dy anëtarët e tjerë të Komitetit – Gjon Radovani dhe Dritan Hila i thanë BIRN se nuk e mbanin mend mbledhjen.

Ndërkohë, Manjani pretendoi se në mbledhjen e 5 shkurtit 2014, e cila ka zgjatuar disa orë, me ndërprerje pushimi në mes për shkak të diskutimeve, kishte qenë prezent edhe sekretari i përgjithshëm i Kryeministrit, Ëngjëll Agaçi, i cili sipas Manjanit kishte insistuar që ai ta firmoste këtë dokument. Megjithatë, prezenca e Agaçit nuk mbështetet nga kujtesa e anëtarëve të tjerë të Komitetit. Drejtuesja e tij, Oljana Ifti i tha BIRN se në mbledhje nuk ka qenë prezent Sekretari i Përgjithshëm, por Artur Metani – që mbante në atë kohë detyrën e drejtorit të Departamentit Rregullator dhe të Përputhshmërisë në Kryeministri. Ifti e quajti Metanin "i dërguar nga Agaçi".

Vetë Metani tha se nuk e mbante mend mbledhjen konkrete, pasi tha se merrte pjesë në shumë mbledhje të tilla në atë kohë. Isaraj dhe Radovani mohuan që Ëngjëll Agaçi të ishte pjesë e mbledhjes, ndërsa vetë Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Ministrave nuk ishte i arritshëm për koment.

Vendimi pa bazë shkencore

Sipas ekspertëve mjedisorë të konsultuar nga BIRN, shpallja e emergjencës mjedisore kombëtare në shkurt 2014 nga Komiteti për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve, jo vetëm nuk kishte bazë ligjore, por edhe nuk

mbështetej në të dhëna shkencore.

Në një analizë të vendimeve institucionale që çuan në shpalljen e kësaj emergjence, Rodion Gjoka, ekspert pranë Njësisë së Menaxhimit të Mjedisit Urban në Institutin për Zhvillimin e Habitatit (Co-Plan), i tha BIRN-it se racionalja teknike mbi të cilën supozohet që të jenë inspektuar indikatorët mjedisorë rezultojnë të jetë vizuale dhe jo-shkencore.

"Relacioni apo raporti, i cili ka nisur kërkesën për shpalljen e emergjencës mjedisore nuk është bërë transparent," tha Gjoka, duke ngritur pikëpyetje për indikatorët ku është bazuar Komiteti.

Vëzhgimi vizual nuk e hedh poshtë gjendjen e rënduar të mjedisit, sipas ekspertit, por "nuk orienton vendimmarrjen e autoriteteve drejt një zgjidhjeje të duhur".

Sipas Gjokës, vendimi i Komitetit mund të jetë nxitur nga nevoja për të justifikuar propozimin e pakërkuar për të ndërtuar inceneratorin e Elbasanit, nëpërmjet një procedure koncesionare.

"Këtu mendoj që është vepruar qëllimisht për të legjitimuar një iniciativë të pakërkuar, si ajo e ndërtimit të inceneratorëve, e cila në vetvete nuk mund të jetë prioritet, kur në hierarkinë e menaxhimit të mbetjeve listohet e fundit," shtoi ai.

Aktivistët mjedisorë ankohen se hapat administrativë të njësisë të qeverisjes vendore për ndërtimin e inceneratorëve – të cilat kanë ndjekur vendimin e Komitetit ndërmëntor të shkurtit 2014, kanë qenë njësoj të debatueshëm.

"Asnjëherë nuk jam thirrur për të marrë pjesë në ndonjë dëgjese publike për këtë qëllim," tha Ahmet Mehmeti, kryetar i Klubit Ekologjik në Elbasan.

"Organet e pushtetit lokal dhe qendror, kur bie fjala për menaxhimin e integruar të mbetjeve, flasin vetëm për inceneratorë dhe asnjëherë të vetme për riciklimin e mbetjeve," përfundoi ai.

Kryetarja e komisionit hetimor parlamentar, Jorida Tabaku duke lexuar raportin e pakicës. Foto: LSA

Ëndrrat e liderit rus për pushtimin perandorak kanë tronditur Perëndimin, por në këtë anë të Evropës, ne kemi kujtime të gjata dhe e dimë se çfarë janë të aftë të bëjnë diktatorët hakmarrës.

Analizë

Ne evropianolindorët s’jemi të habitur nga planet brutale të Putinit

GAZMEND KAPLLANI | BIRN | ÇIKAGO

Ditën që Rusia pushtoi Ukrainën, unë po jepja mësim në klasën time: “Tales of political dystopia: storytelling after the Berlin Wall”. Ky është një mësim që eksploron marrëdhënien midis shkrimit dhe historisë në Evropën Juglindore dhe Lindore.

Sapo kishim mbaruar së lexuari “Sarajevo Marlboro” të Milenko Jergovic dhe gjenocidin boshnjak, dhe unë isha gati të prezantoja romanin “Primeval and Other Times” të Olga Tokarczuk.

Historia zhvillohet në një fshat mitik rural polak të quajtur Primeval: një vend paradoksal, njëkohësisht në skajet dhe në udhëkryqin e shekullit të 20-të të egër të Evropës.

Ajo që e sjell Primevalin në qendër të historisë janë pushtimet dhe luftërat e përgjakshme nga fuqitë e mëdha perandorake që rrinë pezull mbi Evropën Lindore – Rusia dhe/ose Gjermania.

Njerëzit e Primevalit bëhen të mbijetuar të luftërave, fatkeqësive dhe regjimeve totalitare. Prandaj, si të gjithë të mbijetuarit, ata nuk marrin asgjë si të mirëqenë dhe ky qëndrim formon perceptimin dhe imagjinatën e tyre për të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen.

Primeval mund të shihet si një metaforë për të gjithë Evropën Lindore. Czeslaw Milosz, emigranti i famshëm polak dhe laureat i çmimit Nobel, shkroi se tipari më i spikatur i letërsisë evropiane lindore, në krahasim me letërsinë evropiane perëndimore, është ndërgjegjësimi i saj për historinë. “Kjo për shkak se koha lidhet me një rrezik që kërcënon ekzistencën e një komuniteti kombëtar të cilit i përket shkrimtari”, shkroi ai.

Ata që nuk marrin asgjë si të mirëqenë dhe përballen me rrezikun e zhdukjes personale dhe kombëtare, janë të gatshëm të rezistojnë dhe të luftojnë kundër të gjitha mosmarrëveshjeve. Ashtu siç po bëjnë ukrainasit këto ditë: Kievi mund të bëhet Sarajevo e ardhshme – ose Primevali.

Kam përshtypjen se Mao ishte diktatori i fundit që tërhoqi po aq vëmendje sa Vladimir Putin këto javët e fundit. Historianë, akademikë, gazetarë, politikanë të gjithë po përpiqen të analizojnë, dekodifikojnë dhe kuptojnë sjelljen dhe motivet e Putinit.

Diktatorët ndryshojnë mes tyre, por kanë disa ngjashmëri. Koha në pushtet është një faktor vendimtar. Me kalimin e kohës, diktatori bëhet më i izoluar dhe i pakontrolluar.

Foto ilustruese: Pixabay.

Kur diktatori vendos të vdesë në pushtet, i veshur me lavdinë perandorake, ky është momenti kur ai hyn në mbretërinë e monstroozitetit – që do të thotë se ai ka vendosur ta detyrojë realitetin t’i bindet urdhrave, ideve dhe dëshirave të tij.

Faza e fundit e çdo diktature të tillë vulozet nga aktet e shkatërrimit në masë dhe vetë-shkatërrimit. Megjithatë, diktatori Putin përbën një “risi” të veçantë: ai është një hibrid i carëve, Stalinit dhe bosit të mafias post-sovjetike. Kjo përzjerje e bën atë edhe më të rrezikshëm dhe të paparashikueshëm se paraardhësit e tij sovjetikë. Ai është shumë i ngjashëm me Xhokerin imagjinar sesa Leonid Brezhnev i vërtetë.

Gjithsesi, asnjë diktator nuk mund të “kuptohet” pa idetë dhe narrativat që i trajtojnë dhe i bëjnë të ndihen se kanë të drejtë për pushtet absolut dhe të pakufizuar.

Ish-kancelarja gjermane Angela Merkel komentoi një herë sjelljen “e çuditshme” të Putinit, kur, gjatë një prej takimeve të tyre në Rusi, Putin thirri Labradorin e tij të zi në dhomë, duke e ditur mirë se Merkel kishte frikë nga qentë: “E kuptoj pse ai duhet ta bëjë këtë. Për të treguar se është burrë. Ai ka frikë nga vetë dobësia e tij. Rusia nuk ka asgjë, nuk ka politikë apo ekonomi të suksesshme. E vetmja gjë që kanë ata është kjo.”

Merkel dhe Putin janë të dy “fëmijë” të Luftës së Ftohtë. Dallimi kryesor është se Merkel ka nxjerrë mësim nga Lufta e Ftohtë dhe më pas ka jetuar në një vend me politikë dhe ekonomi të suksesshme. Në vend të kësaj, Putini krijoi një dëshirë të pangopur për t’u hakmarrë dhe për të larë hesapet për humbjen e Ruisë dhe

politikën dhe ekonominë e shkatërruar. E vetmja gjë që ka ai dhe që mund ta lërë pas si trashëgimi tani është kjo: hakmarrja e tij e lavdishme.

Lufta barbare e Putinit i zuri në befasi shumë në Perëndim. Disa thanë se Putini ishte provokuar nga shtrirja e NATO-s në Lindje. Ky lloj diskursi tregon se edhe tani, vendet dhe njerëzit e Evropës Lindore trajtohen si subjekte pasive që nuk kanë të drejtë të vendosin vetë për fatin e tyre. Për më tepër, tregon pak kuptim të historisë dhe diktatorëve. Duket se udhëheqësit e Evropës Perëndimore i shihnin dhe i shohin ende diktatorët si Putini si fëmijë të llastuar, të cilët mund të qetësohen sapo t’u plotësohen tekat.

Si pasojë, gjatë gjithë këtyre viteve që ai po provokonte tekat e tij diktatoriale – duke vrarë disidentë në vendin e tij, duke pushtuar territore jashtë vendit, duke kërcënuar me hakmarrje ndaj vendeve si Mali i Zi për anëtarësimin në NATO – ata vazhduan ta trajtonin Putinin si një zotëri, një gjeni të frikshëm dhe një partner ekonomik, duke e lejuar atë të fitojë pushtet absolut në vend dhe të bëhet një ikonë globale e Perëndimit anti-liberal jashtë vendit.

Megjithatë, evropianolindorë e dinin se “tekat” e Putinit ishin të pakufishme. Për ta, tekat e Putinit kërcënojnë drejtpërdrejt demokracitë e tyre të reja dhe të brishta dhe ekzistencën e tyre kombëtare. Ata mbartnin një vetëdije për historinë që në Evropën Perëndimore duket se është zbehur dhimbshëm.

Ajo që liderët e Evropës Perëndimore refuzojnë të kuptojnë, edhe tani, është fakti se diktatorët hakmarrës dhe bosët e ma-

fias të nxitur nga ëndrrat perandorake si Putini nuk mund të jetojnë, të mbijetojnë dhe të manipulojnë masat pa armiq, luftëra dhe hakmarrje e trofe perandorak.

Të besosh në bashkëjetesën paqësore të botës demokratike me regjime si ai i Putinit është ndër iluzionet më të rrezikshme. Nuk do të ketë paqe në Ukrainë, Evropë dhe botë për sa kohë që Putini dhe ëndrrat e tij hakmarrëse perandorake do të sundojnë Rusinë.

Kjo është arsyeja pse kjo luftë nuk ka të bëjë vetëm me Rusinë, Ukrainën dhe Evropën. Fakti që një turmë e larmishme nostalgjikësh sovjetikë/bolshevikë, urretës të indinjuar të perëndimit dhe supremacistë të bardhë të të gjitha llojeve, fundamentalistë të krishterë, nacionalistë supremacistë, kleptokratë dhe autoritarë të të gjitha vendeve tani ndihen të shqetësuar nga mendimi se Rusia e Putinit mund ta humbasë luftën, tregon shumë për atë që është në rrezik në Ukrainë.

Hannah Arendt shkroi se problemi i së keqes do të ishte çështja themelore e jetës intelektuale të pasluftës në Evropë – pasi vdekja u bë problemi themelor pas luftës së fundit. Për fat të keq, ja ku jemi përsëri.

Shpresoj të jemi në gjendje të përballemi dhe t’i kapërcejmë sfidat dhe vështirësitë e ardhshme morale, politike dhe ekonomike me qëndrueshmërinë dhe mençurinë e banorëve të Sarajevës dhe Primevalit – duke mësuar se si të mos marrësh më asgjë si të mirëqenë. Lufta në Ukrainë do të formësojë vendet e mëdha dhe të vogla dhe secilin prej nesh, të pasur dhe të varfër, në Evropë dhe në botë për brezat që do të vijnë.

Kryeministri Edi Rama dhe portalet që e mbështesin po i frynë teorive të komplotit putinist në lidhje me protestat në Tiranë. Ndërsa policia prangos në mënyrë të paligjshme dhe të pamëshirshme protestuesit, ushtria e propagandistëve është hedhur në sulm nga zyrtarët e shtetit - ku paguhen si drejtorë apo këshilltarë, në një skemë që dukshëm ka elemente putiniste dhe antidemokratike.

Dizinformim dhe propagandë: Lufta hibride e Edi Ramës kundër demokracisë

GJERGJ EREBARA | BIRN | TIRANË

Kryeministri Edi Rama zgjodhi të përballet me zemërimin populor të shkaktuar nga rritja e çmimeve duke hedhur në fushëbetë artillerinë e rëndë të propagandës dhe dizinformimit.

Duke u mbështetur nga një rrjet portalesh - disa anonime dhe disa jo edhe aq anonime, qeveria po përpiket t'i etiketojë protestuesit që kanë mbushur sheshet si armiq të vendit, shërbëtorë të Putinit apo agentë të tij. Pjesa më me madhe e këtyre postimeve të maskuara si lajm [link] janë pa autorë, ndërsa në disa raste firmosen nga 'gazetarë' të cilët aktualisht rezultojnë të punësuar në shtet.

Fillimisht ishin portalet pranë qeverisë, të cilat, në mënyrën tipike të dizinformimit hodhën në lëmin e debatit publik mbi luftën Ukrainë fjalët kyçe: Putin, financim, destabilizim, agjenturë, e të tilla, deri sa gjetën një ngjarje që mund ta manipulonin në favor të narrativës së tyre.

Në njërin prej protestave kundër qeverisë, një qytetar doli me një pankartë ku shkruhej: "Sanksionet ishin për ne apo për Rusinë!". Ky slogan i hapi rrugën një numri artikujsh me tituj: "Parrulla kundër perëndimit në Tiranë, "Shtëpia e Lirisë" kundër sanksioneve ndaj Rusisë". [link]

Kjo narrativë e pambështetur në fakte u amplifikuar me 'opinione/komente' për "interferencat ruse", në shkrime që gati ngjanin 'copy-paste'.

Pastaj në lojë na u hodh vetë kryeministri, i cili, e plotësoi kuadrin e një fushate dizinformimi, duke pretenduar se kemi të bëjmë me një komplot. Një i tillë që sipas Ramës, "i shërben Putinit" - një shprehje që mbingashet e tij mediaticë e përkthyer në pyetje: Kush qëndron pas protestave në Shqipëri? Rama zbulon... Ose, akoma më drejtpërdrejtë duke pyetur: A ka lidhje Vladimir Putini...? Nëse i hedhim një sy databazës së pagave, "gazetarët" që ngrenë pyetjen e sinqertë "a ka dorë Vladimir Putin," rezultojnë se e marrin rrogën në ndonjë zyrë shteti.

Të hënën në darkë, Rama bëri një hap pas duke deklaruar se ai vetë nuk po akuzon protestuesit për spiunë rusë. "Nuk po diskutoj që këta i kanë nxjerrë në rrugë Putini, por po them si mund të bëhesh vegël edhe e një interesi tjetër," deklaroi ai.

Po nga buron gjithë kjo narrativë dizinformuese kundër të drejtës Kushtetuese për t'u tubuar paqësisht në Shqipëri?

Edi Rama është dukshëm në siklet, pasi u detyrua ta shpenzojë fundjavën për t'u

shfaqur në Facebook dhe televizione, duke iu përgjigjur njerëzve me një përzjerje të arrogancës, pranimit të fajit, sharjeve dhe aludimeve të pambështetura mbi fakte.

Sikletet e tij janë të shumëfishta. Prej gati një jave - kjo nuk është hera e parë, - në të gjithë vendin po mbahen protestesta, ku protestuesit mbajnë parrulla që e akuzojnë qeverinë për korrupsion. Ndryshe nga herë të tjera, këto parrulla e marrin kuptimin nga hendeqja që ka krijuar pabarazia dhe rritja e çmimeve në tregun shqiptar - i cili kontrollohet dhe manipulohet nga oligarkët pranë qeverisë.

Rama u përgjigjet akuzave për korrupsion duke thënë se kritikët janë "hajdutë impotentë", pa shpjeguar se çfarë nënkupton me këtë. Ndërsa rreket t'i përgjigjet realitetit të pabarazisë - e cila në Shqipëri duket se është shkaktuar pjesërisht nga korrupsioni dhe pjesërisht nga të ardhurat e paligjshme të krimit të organizuar, duke shpallur "përgjysmimin të kuotave të karburantit" për zyrtarët e shtetit.

Si një formë subkoshience, ministrja e tij, Belinda Balluku, u dëgjua në një video duke i thënë grosistëve të naftës se ajo ka frikë se mos protestuesit i vënë zjarrin benzinarëve, ndërsa sugjeronte se refuzimi i tyre për të sakrifikuar fitimet në mbrojtje të qeverisë, i bën ata "flamurtarë të revolucionit". Edhe Rama dukshëm ka frikë se mos revolta e çmimeve kthehet në një shkëndijë për të ndezur "revolucionin" kundër qeverisjes së tij apo elitës qeverisëse. Ai sugjeroi në një rast se ka ditur të reflektojë për "gabimet" e Rilindjes së tij në rast

protestash, duke iu referuar banorëve të Kukësit dhe kryengritjes së tyre kundër taksës private në Rrugën e Kombit.

Ndoshta, kur Rama flet për "hajdutë impotentë" po nënkupton një teori që dëgjohej shpesh në korridoret e pushtetit, sipas të cilës populli në thelb është gjithashtu hajdut, por që nuk ka mundësi të vjedhë dhe i sheh me zili dhe smirë liderët e tij. Por rasti i Kukësit na ngre pyetjen nëse kryeministri pret që vendi të digjet edhe një herë para se ai të reflektojë se ka apo jo ndonjë gjë gabim - një standard i ulët dhe ogurzi për Shqipërinë.

Problemet me të cilat përballet Rama sot nuk lidhen me krizën e shkaktuar nga Lufta në Ukrainë, siç lodhet të propagandojë ai dhe portalet që e mbështesin.

Pabarazia e shkaktuar nga korrupsioni dhe fitimet e paligjshme të krimit të organizuar kanë krijuar një ngërç ekonomik dhe social në vend. Korrupsioni është aq masiv, sa pasi qeveria derdhi mbi 600 milionë euro në investime publike, nuk ka ende pothuajse asnjë rrugë të përfunduar. Një keqmenaxhim i tillë vështirë se mund të krijojë rritje ekonomike, e aq më pak, vende pune me mirëqenie dhe paqe sociale.

Shqipëria ka sot taksat të larta mbi karburantet dhe si rrjedhojë çmim të lartë. Ky nuk është çmimi më i lartë në Evropë por ka gjasa që është një nga më të lartit në krahasim me të ardhurat. Çmimi dhe taksat e karburantit nuk mund të jenë thjeshtë një diskutim populist i llojit: "nuk më pëlqen që kushton shtrenjtë". Në thelb ky është edhe një debat ekonomik.

Një vend turistik, një ekonomi në zhvillim si e jona, ka nevojë për një çmim energjie sa më të lirë në mënyrë që të ketë qarkullim më të lartë ekonomik. Shkaku se pse taksat e karburanteve janë kaq të larta në Shqipëri lidhet me paaftësinë e qeverisë për të mbledhur taksat gjetkë.

Rritja e taksave të karburanteve ka qenë metoda e parapëlqyer e Ramës dhe e qeverisë para tij, për shkakun e thjeshtë se nafta importohet dhe taksat mbi naftën mbahen që të gjitha në doganë. Shqipëria nuk ka barrë të ulët fiskale, por pjesa tjetër e taksave apo sigurimeve shoqërore, kërkojnë ca më shumë punë dhe administratë publike profesionale dhe jo e përbërë nga patronazhistë partie në mënyrë që të funksionojë.

Këto probleme që ai ka krijuar bashkë me paraardhësit e tij në atë pozicion, vështirë se do të kapërcehen me "përgjysmimin të kuotës së karburantit" për drejtorët dhe akoma më vështirë që të luftohen me fushata dizinformimi që akuzojnë protestuesit për spiunë rusë.

Në të gjithë kontinentin Evropian, vetëm në Rusinë e Putinit dhe në Shqipërinë e Ramës, protestuesit arrestohen në protesta paqësore, ndërsa grupimet e shoqërisë civile dhe media e pavarur akuzohen për agentë të huaj.

Protesta që po bëjnë shqiptarët nuk kanë lidhje me luftën në Ukrainë, por rrjedhin nga konflikti midis popullit dhe oligarkisë, një përballje që çdo ditë dhe më shumë po vendos në peshore jo vetëm kontrollin mbi pasuritë publike, por edhe të drejtat Kushtetuese dhe demokratike.

Qytetarë në protestë kundër korrupsionit në Tiranë më 14 mars 2022. Foto: LSA

ANALIZË

Çmimi i energjisë elektrike në Shqipëri fryhet nga humbjet dhe koncesionet

Ka disa faktorë që përcaktojnë çmimin e energjisë elektrike që qytetarët dhe bizneset detyrohen të paguajnë në vende të ndryshme. Ky është një shpjegim i shkurtër për faktorët e kostove në Shqipëri.

GJERGJEREBARA | BIRN | TIRANË

Kryeministri Edi Rama dhe ministria Balluku duket se po përhap panik, jo shumë të arsyeshëm për një skenar apokaliptik, me çmime energjie prej 60 lekësh për kWh apo një botë të cilës i mungon furnizimi i rregullt me naftë. As Rama dhe as Balluku nuk kanë dhënë ndonjë burim informacioni se ku i mbështesin deklaratat të tilla. Për këtë shkak, ndoshta ia vlen të shohim se si qëndron puna me kostot dhe çmimet e energjisë elektrike në kontinentin evropian dhe se çfarë e bën një vend të ketë çmim energjie më të lartë se sa një tjetër dhe se, çfarëdoj krahassimi mes Shqipërisë dhe, fjala vjen, Italisë, nuk bën shumë sens.

Në gjysmën e parë të vitit 2021, familjet gjermane paguan 0.32 euro për kilovat-orë energji elektrike të konsumuar, duke qenë vendi me energjinë më të shtrenjtë në kontinent. Nga ana tjetër, familjet në Ukrainë paguan më pak se 0.05 euro për kWh. Sipas të dhënave të Eurostat, mesatarja e Bashkimit Evropian është 0.22 euro për kWh. Shqipëria nuk gjendet në këtë listë për shkak se “të dhënat mungojnë”, por çmimi aktual i miratuar, 11.08 lekë për kWh, ose afërsisht 9 cent, e vë Shqipërinë diku në mes.

Po çfarë e shkakton diferencën e çmimit nga Ukraina në Gjermani?

Zakonisht kostot e sektorit të energjisë elektrike ndahen në tre hallka, prodhimi, transmetimi dhe shpërndarja. Kostot e transmetimit dhe shpërndarjes janë në përgjithësi të përafërta ndërsa kostot e prodhimit janë më të larmishme. Prodhimi i energjisë elektrike kryhet nga burime të ndryshme, si qymyri, gazi, nafta, uji, dielli, era apo energjia biotermale.

Zakonisht kostoja e prodhimit të energjisë elektrike nga termocentralet e qymyrit është e ulët, por ndotja e shkakton nga qymyri është shumë e lartë, kështu që shtetet në përgjithësi janë përpjekur të pengojnë përdorimin e qymyrit duke rritur taksat mbi këtë lloj energjie. Burimi tjetër i lirë për prodhimin e energjisë elektrike është energjia bërthamore, e cila, përveçse është e lirë, nuk shkakton ndotje në emetimin karboni. Problemi është se me këtë energji rreziku për aksidente është i lartë. Burimi tjetër i lirë i

prodhimit janë hidrocentralet. Hidrocentralet kanë kosto të konsiderueshme ndërtime por kosto operacionale minimale. P.sh., kostoja e energjisë së prodhuar në kaskadën e Drinit është afërsisht 1 lek për kWh. Problemi është që hidrocentralet nuk janë pa fund dhe në planet janë të pakta vendet që mund të mbështeten te hidroenergjinë për mbulimin e një pjese domethënëse të konsumit. Brazili është një nga të paktat vende që është në gjendje të mbulojë afro 70% të konsumit me hidro, por kjo shpjegohet me faktin që Brazili është vendi i Amazonës, lumit më të madh në planet.

Nafta dhe gazi janë burime më të shtrenjta për prodhimin e energjisë elektrike, pasuar, deri së fundmi, nga era dhe dielli. Në Gjermani, një vend që prej dekadash tashmë ka qenë pararojë e promovimit të energjisë së gjelbër, konsumatorët paguajnë çmim të shtrenjtë me qëllim që të subvencionohet përmes një skeme të njohur si Feed-In, energjinë e rinovueshme të prodhuar kryesisht nga era.

Gjermania ka aktualisht një çmim kaq të lartë të energjisë elektrike për shkak të politikave të ndërmarra më herët. Gjermanët kanë vendosur të fikin termocentralët bërthamorë në favor të energjisë së gjelbërt dhe gazit ndërsa shtrenjtimi i gazit gjatë këtij viti, ka shkakuar rritjen e çmimit të energjisë elektrike. Në janar, gjermanët paguan 36 cent të euros për kWh, e barazvlefshme kjo me 44 lekë për kWh. Ndonëse ky është me të vërtetë një çmim shumë i lartë, duhet të

kemi parasysh se shteti gjerman ka pasur mundësi të ndjekë politikën që ka ndjekur, (mbyllja e termocentraleve bërthamore dhe promovimi i energjisë së pastër), për shkak se Gjermania është një vend i pasur. Me pagë minimale prej 1584 eurosh në muaj, çmimi i energjisë elektrike në Gjermani është krahasimisht më i ulët në raport me të ardhurat, se sa në Shqipëri.

Në anën tjetër të grafikut, Ukraina, me çmim gati dy herë më të ulët se sa Shqipëria, dukshëm e realizon këtë duke u mbështetur te energjia bërthamore dhe te termocentralet e qymyrit për prodhimin e energjisë elektrike, dy burime të lira, të cilat ky vend i ka, të parin, pra energjinë bërthamore, për shkak se qëlloji që Bashkimi Sovjetik ndërtoi termocentralet bërthamore atje dhe së dyti, (termocentralet e qymyrit) sepse qëlloji që në territorin e këtij vendi ka qymyr. Ukraina realizon rreth 60% të prodhimit energjetik të vendit me centrale bërthamore. Ukraina duket se mban çmim kaq të ulët të energjisë elektrike dhe për një shkak tjetër: Si vendi më i varfër në Evropë, me pagë minimale 190 euro në muaj, Ukraina dukshëm nuk ka mundësi të ndjekë politikën mjedisore dhe, as që të rrisë çmimin e energjisë për të mbuluar qoftë edhe kostot e prodhimit me qymyr apo me termocentrale bërthamore.

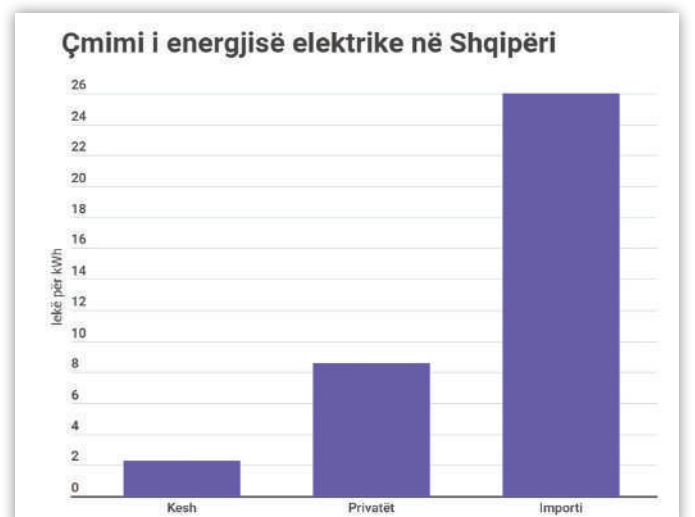
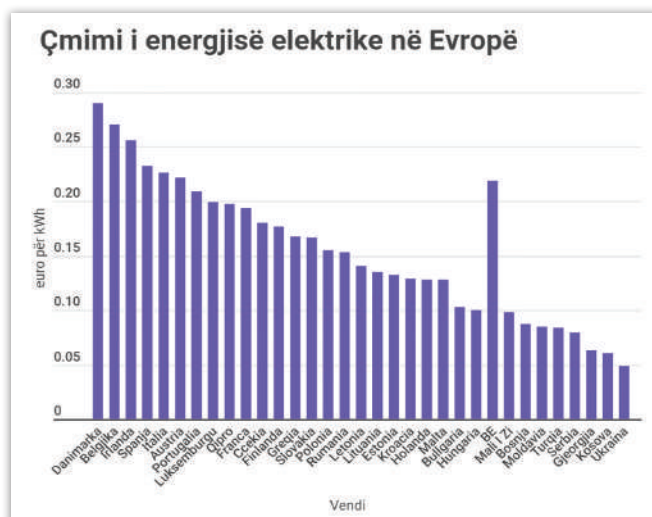
Jo energji për ngrohje

Kryeministri Edi Rama, i cili është angazhuar në një fushatë të pazakontë alarmiste në lidhje me mungesën e energjisë elek-

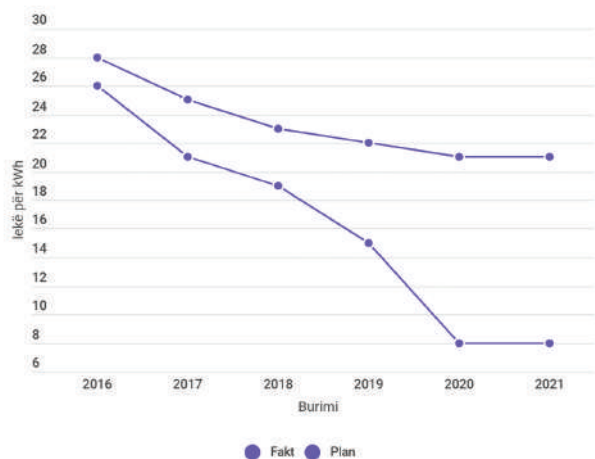
Kryeministri Edi Rama dhe ministria e Energjisë Belinda Balluku në Tiranë më 17 janar 2022. Foto: Gent Shkullaku/LSA

trike dhe furnizimit me naftë, paraqiti një faturë energjie elektrike në masën 600 euro të lëshuar në Itali. Një numër shqiptarësh me banim në Itali e kundërshtuan duke treguar faturat e tyre, në rendin e 30 apo 40 eurove në muaj. Ndërsa Rama e tregoi këtë si shembull se energjia elektrike në Itali është shumë e shtrenjtë dhe për rrjedhojë, shqiptarët nuk duhet të qahen, fakti është që në Itali, çmimi i energjisë elektrike vitin e kaluar ishte 22 cent të euros për kWh, shifër kjo shumë më e lartë se sa Shqipëria, 9 cent. Megjithatë, as në rastin e faturës 600 euro dhe as në rastin e faturës 30 euro, kjo nuk do të thotë ndonjë gjë të madhe, qoftë edhe për shkakun e thjeshtë se në Itali dhe në shumicën e vendeve evropiane, që nga vitet 1970, bota ka marrë masa për të kursyer energji. Një nga masat më popullore ka qenë zëvendësimi i energjisë elektrike si burim për ngrohje, gatim dhe për ujë të ngrohtë me gazin. Në Itali, një rrjet gazi me tubacione shkon në çdo shtëpi pasi gazi vjen, në pjesën më të madhe, nga Algjeria me tubacione nën Mesdhe. Ndërsa italianët heqin gatimin, ngrohjen dhe ujin e

Niveli i humbjeve aktuale dhe të pritshme

ngrohtë me gaz, përdorimi i energjisë elektrike mbetet vetëm për ndriçim, televizor apo kompjuter dhe lavatriçe. Nga të gjitha këto përdorime, vetëm lavatriçja është konsumator i konsiderueshëm i energjisë ndërkohë që poçat modernë për ndriçim apo televizorët e kompjuterat janë përdorues të sasive shumë të pakta të energjisë.

Arsyeja se pse vendet evropiane kanë zëvendësuar me gaz përdorimin e energjisë elektrike është se në këto vende, gazi digjet

në termocentrale për të prodhuar energji elektrike, e cila nga ana e saj, mund të përdoret për ngrohje apo gatim. Për rrjedhojë, është më e arsyeshme që gazi të përdoret drejtpërsëdrejti për ngrohje a gatim pa u konvertuar fillimisht në energji elektrike. Kursimet janë të jashtëzakonshme, qoftë edhe për faktin që gazi, duke u konvertuar në energji elektrike, humbet 30-40 për qind. Por ka edhe vende të cilave kjo logjikë nuk u funksionon. Në Norvegji, një vend prodhues madhor i gazit në Evropë, gatimi kryhet me elektricitet, i cili sigurohet nga hidrocentralet e panumërt që gjenden në lumenjtë e shumtë të këtij vendi. Me një fjalë, Norvegjisë i leverdis më shumë të përdorë energji elektrike nga burime hidro dhe të eksportojë gaz se sa anasjelltas. Norvegjia është vendi më i pasur në Evropë për sa i përket burimeve ujore dhe siguron 90% të prodhimit elektrik me hidro. Norvegjia prodhon 136 TWh energji në vit. Sa për krahasim, Shqipëria prodhoi vitin e kaluar 9 TWh, e gjitha nga hidrocentralet.

Llogaritë e thjeshta të Shqipërisë

Bota i kushtoi rëndësi të veçantë efikasitetit energjetike që nga kriza e naftës e viteve 1980. Kriza filloi në vitin 1973, kur një numër vendesh eksportuese të naftës në

Lindjen e Mesme vendosën të mos i shesin naftë botës perëndimore, si sanksion ndaj mbështetjes që Perëndimi i dha shtetit të Izraelit. Pas kësaj kohe, qeveritë filluan t'i kushtojnë vëmendje disa treguesve, të tilla si eficienta energjetike (sa energji konsumohet nga një pajisje për të të dhënë një rezultat të caktuar) dhe intensiteti energjetik (sa energji harxhohet për një dollar vlerë të shtuar në ekonomi), e llogaritur kjo jo vetëm për një pajisje apo për një ekonomi, por e ndarë në sektorë të ndryshëm.

Fakti që qeveria shqiptare nuk mban llogari të tilla është një tregues më vete por ky është një diskutim tjetër.

Ajo që vlen në këtë rast është që në çastin që eficienta energjetike mori rëndësi, vendet filluan të llogarisin se kur është e mundur dhe e arsyeshme që përdorimi i energjisë elektrike për gatim të zëvendësohet me gaz apo lokomotivat me naftë të zëvendësohen me lokomotiva me energji elektrike.

Llogaria e vetme e kësaj natyre në Shqipëri është bërë diku rreth vitit 2000, si pjesë e diskutimit të nevojës për të rritur çmimin e energjisë elektrike. Kjo ishte edhe koha kur në Shqipëri filloi të përdoret në një farë mase gazi i lëngshëm për ngrohje dhe për gatim.

Sa i përket të tjerave, asnjë lloj diskutimi nuk duket i nevojshëm. Shqipëria nuk ka qymyr dhe rrjedhimisht as energji elektrike ndotëse. Shqipëria është një vend tejet i vogël për të zhvilluar energji bërthamore. I vetmi burim i energjisë elektrike që përdor vendi janë hidrocentralet. Sa i përket energjisë fosile, Shqipëria importon rreth 630 mijë tonë nënprodukte naftë dhe eksporton rreth 400 mijë tonë naftë bruto.

Problemi është se lumenjtë nuk janë të pafundëm. Shfrytëzimi i tyre për energji elektrike nuk siguron të gjithë nevojat e vendit sot, ndërsa në të ardhmen, nëse ekonomia do të rritet, siç shpresohet, atëherë konsumi i energjisë do të duhet të rritet dhe shtesa do të duhet të mbulohet nga burime të tjera.

Prodhimi i hidroenergjisë në Shqipëri ndahet në dy kategori të mëdha: njëra është prodhimi shtetëror i realizuar në Kaskadën e Drinit dhe tjetra është prodhimi privat i energjisë në hidrocentrale me koncesion apo të privatizuara. Kostoja e energjisë së prodhuar në hidrocentralet publike, duke përfshirë edhe kostot e borxheve të vjetra është 2.3 lekë, por energjia e prodhuar nga sektori privat me kontrata koncesionare apo hidrocentrale të privatizuara është 8.6 lekë dhe ky çmim nuk varet nga kostot e prodhimit por nga kontratat e nënshkruara dhe rregulloret e vendosura nga qeveritë e ndryshme përgjatë 15 viteve të fundit.

Mesatarisht gjatë pesë viteve të fundit, Shqipëria ka mbuluar 83% të konsumit të vet me prodhim të vetin. Nga prodhimi i vet, afro 60% e energjisë është realizuar nga Kaskada e Drinit, me kosto të ulët dhe 40% nga hidrocentralet private apo ato me koncesion, ku çmimi është më i lartë.

Pjesa e mbetur, rreth 17% mesatarisht përgjatë pesë viteve të fundit, duhet të mbulohet nga importi. Çmimi aktual i importit të energjisë elektrike, sipas të dhënave të KESH, është 213 euro për MW/h ose 21.3 cent të euros për kW/h. Rrjedhimisht, kostoja që qytetarët do të paguajnë për energjinë është mesatarja e ponderuar e këtyre tre çmimeve, plus kostot e transmetimit dhe shpërndarjes, si dhe, më e rëndësishmja, kostot e humbjeve të energjisë në rrjet. Ndërsa çmimi 213 euro për 17% të energjisë elektrike mund të mos duket si faktor veçanërisht i rëndë, duhet të kemi parasysh se prodhimi i energjisë elektrike në Shqipëri është i luhatshtëm. Deficiti mesatar shumëvjeçar është 17% por në një vit, prodhimi vendës mbuloi 112% të konsumit ndërsa në një vit tjetër, vetëm 61%. Me pak fjalë, nëse viti 2022 do të jetë një vit i keq për prodhimin e energjisë, shqiptarëve do t'u duhet të paguajnë 30 apo 40% të energjisë së konsumuar me çmimin mbi 200 euro për MW/h. Nëse ndodh kështu, Shqipërisë do t'i duhet të importojë 2 apo 3 TWh energji me një kosto totale prej 400-600 milionë eurosh. Kjo është një shifër e barabartë me të ardhurat totale të OSHEE-së përgjatë një viti. Në rast se deficiti do të jetë jo 40, por 20%, sërish kostoja shtesë do të jetë në rendin e 200 apo 300 milionë eurove ndërsa nëse shqiptarët do të kenë fat, atëherë mundet të mos kenë kosto shtesë.

Humbjet më shumë se sa deficit

Shqipëria ka pasur një deficit mesatar vjetor prej afro 1.2 TWh energji elektrike përgjatë pesë viteve të fundit, me luhate nga 2.9 TWh në vitin 2017 në plus 0.9 TWh në vitin 2018. Por ndërkohë, humbjet e energjisë elektrike janë luhatur në 1.6-1.9 TWh në vit, pra afërsisht 1.4 herë më të larta se sa deficit. Shkaqet e humbjeve të energjisë elektrike në masën 20% e të gjithë energjisë së hedhur në rrjet janë një mister i vërtetë në Shqipëri. Një botë, norma e zakonshme e humbjeve është 5% e energjisë së hedhur në rrjet. Zyrtarisht në Shqipëri dy të tretat e humbjeve janë teknike, pra për shkak të pajisjeve të rrjetit dhe jo vjedhje. Normalisht që sipas axhendës së vetë qeverisë aktuale të tetë viteve të shkuara, investimet në rrjetin e shpërndarjes së energjisë do të duhej të kishin sjellë reduktimin e humbjeve në 6% në vitin 2020, pra dy vjet më parë. Diferenca mes humbjeve në kuota normale 6% dhe asaj aktuale (13%) është e barabartë me 0.6 TWh, për të cilat, shqiptarët do të duhet të paguajnë afro 126 milionë euro për t'i importuar.

Edhe në humbjet joteknike, pra vjedhjet, situata është e ngjashme. Kuota e pranueshme është 2%, shifër kjo e dhënë në Planin e Rimëkëmbjes [link], ndërkohë që aktualisht janë në masën 6.3%. Diferenca është e barabartë me 72 milionë euro me çmimet aktuale të importit. Me pak fjalë, shqiptarëve do t'u duhet të paguajnë këtë vit gati 200 milionë euro për të zëvendësuar humbjet dhe vjedhjet në sektorin e energjisë.

Shënim: Konsumi i energjisë elektrike matet me vat në orë dhe me shumëfisha të saj, kilovat, megavat, gigavat apo teravat. Një poç eficient konsumon 6 vat në orë, ose afërsisht 0.07 lekë energji elektrike. Një kondicioner normal konsumon 1.5 kWh, me një kosto prej 16.6 lekësh në orë. Familjet shqiptare konsumuan sëbashku gjatë vitit të kaluar 3.1 miliardë kWh. Pjesa tjetër e ekonomisë, përfshirë institucionet publike dhe kompanitë private, konsumuan 3.54 miliardë kWh. Në rrjet u hodhën gjithsej 8.4 miliardë kWh, nga të cilat, 6.6 miliardë u faturuan dhe afërsisht 1.8 miliardë humbën.

ANALIZË

‘Krimet’ me koncesionet parashkruhen, ndërsa SPAK dremit mbi dosje

Vonesat e Prokurorisë së Posaçme me hetimin e koncesionit të sterilizimit të pajisjeve kirurgjikale kanë sjellë parashkrimin e një prej veprave penale të dyshuara, duke shmangur përgjegjësit e dyshuar nga ndëshkimi ligjor.

EDMOND HOXHAJ | BIRN | TIRANË

Më 23 dhjetor 2019, pak javë pas themelimit të Strukturës së Posaçme Kundër Krimin të Organizuar dhe Korrupsionit, Nisma Thurje – një lëvizje qytetare që më vonë u transformua në parti politike, depozitoi një kallëzim dhe kërkoi vendosjen para përgjegjësisë penale të zyrtarëve të Ministrisë së Shëndetësisë, të cilit kishin nëshkruar kontratën koncesionare të sterilizimit të pajisjeve kirurgjikale me vlerë 100 milionë USD.

Në kallëzimin e depozituar në SPAK, Nisma Thurje ngre dyshime se zyrtarët publikë të përfshirë në këtë kontratë koncesionare të nënshkruar nga Ministria e Shëndetësisë në vitin 2015 kanë shkelur barazinë e pjesëmarrësve në tendera, kanë shpërdoruar detyrën dhe kanë kryer korrupsion pasiv duke përdorur pushtetin publik për përfitime private, si dhe i kanë sjellë dëm financiar në vlera të mëdha buxhetit të shtetit.

Një prej drejtuesve të “Nisma Thurje”, Panajot Soko e konsideron këtë procedurë koncesionare si një “katastrofë financiare”.

“Një shërbim i cili realizohej brenda një buxheti prej jo më shumë se 250 mijë euro në vit, sot kërkon një angazhim gati 80 herë më të lartë,” tha ai.

Prej dy vitesh, SPAK ka regjistruar një procedim lidhur me këtë kallëzim

për të tre veprat penale të denoncuar, përfshirë “shkelja e barazisë së pjesëmarrësve në tendera apo ankande publike”; “shpërdorimi i detyrës”; “korrupsioni pasiv i funksionarëve të lartë shtetërorë ose i të zgjedhurve vendorë” – por ende nuk ka evidentuar zyrtarët përgjegjës për kryerjen e tyre.

Të dhënat e siguruar nga BIRN tregojnë se hetimet nuk kanë avancuar përtej fazës paraprake, duke sjellë dhe parashkrimin e veprës penale “shkelja e

Ilir Rrapaj dhe kryeministri Edi Rama gjatë një takimi në pallatin e Brigadave në kuadrin e nismës “Thuaji Po Shqipërisë” | Foto nga : Facebook

Kreu i SPAK, Arben Kraja dhe drejtuesja e Byroës Kombëtare të Hetimit, Aida Hajnaj gjatë një konference. Foto: LSA

barazisë së pjesëmarrësve në tendera apo ankande publike”; duke shmangur nga përgjegjësia penale personat që dyshohet se kanë shkelur ligjin dhe kanë krijuar kosto për taksapaguesit.

E pyetur nga BIRN mbi vonesat e hetimit të kësaj çështjeje, e cila përbën dhe kallëzimin e parë të regjistruar nga SPAK pas themelimit si institucion, Prokuroria e Posaçme tha se nuk mund të komentonte për shkak të ‘sekretit hetimor’.

“Ky procedim penal është në fazën e hetimeve paraprake dhe deri tani nuk ka ndonjë emër të shënuar në regjistrë si person nën hetim,” sqaroi koordinatori për mediat në SPAK, Xhuljeta Krasta.

Kontrata e sterilizimit të pajisjeve kirurgjikale është një prej 4 projekteve të Partneritetit Publik Privat me mbështetje buxhetore në sektorin e shëndetësisë, me zanafillë të programi i qeverisjes së kryeministrit Edi Rama pas ngjites së tij në pushtet në vitin 2013.

Kontrata u firmos në dhjetor 2015 mes ish-ministrit të Shëndetësisë, Ilir Beqja dhe kompanisë koncesionare Sani Service – aksionerët e së cilës janë Investital LLC dhe kompanitë italiane “Servizi Italia”, “Tecnosanimed” dhe “U.Jet S.r.l”.

Paketën më të madhe me 40 për qind të aksioneve e zotëron Investital LLC- një kompani asokohe e vogël e themeluar me kapital 1 mijë euro në Kosovë nga Ilir Rrapaj. Në një investigim të mëparshëm, BIRN zbuloi se Rrapaj u kthye në Shqipëri pas zgjedhjeve të vitit 2013 dhe para se të fitonte koncesionin, vendosi kontakte të shpeshta me ish-ministrin e Shëndetësisë, Ilir Beqaj.

Sipas një raporti të Kontrollit të Lartë të Shtetit, pajisje me vlerë mbi 107 milionë lekë të blera nga qeveria shqiptare iu dhuruan koncesionarit pa pagesë dhe pa asnjë parashikim në kontratë.

Struktura e Posaçme Kundër Krimin të Organizuar dhe Korrupsionit, SPAK, e cila përbëhet nga Prokuroria e Posaçme dhe Byroja Kombëtare e Hetimit, është një institucionet e reja të themeluara nga reforma në drejtësi e miratuar nga parlamenti në vitin 2015.

Ndërtimi i kësaj strukture synonte të rriste përpjekjet dhe efikasitetin e organit të akuzës në luftën kundër korrupsionit dhe krimin të organizuar, për të forcuar sundimin e ligjit në vend dhe përshpejtuar procesin e integritetit të Shqipërisë në Bashkimin Europian.

Ish-prokurori i Krimeve të Rënda, Anton Martini vëren se nga momenti i kryerjes së kallëzimit penal nga Nisma Thurje deri në dhjetor të vitit 2020, asnjë nga veprat penale për të cilat është regjistruar procedimi nuk ishte parashkruar.

“Çka do të thotë se mund të ushtrohej ndjekja penale ndaj cilitdo shtetas që do të rezultonte i implikuar në kryerjen e këtyre veprave penale,” sqaron Martini.

“Nga muaji dhjetor 2020 e në vijim rezultoi që vepra penale e ‘Shkeljes së barazisë së pjesëmarrësve në tendera apo ankande publike’, parashikuar nga neni 258 i Kodit Penal është parashkruar (referuar nenit 66, pika ‘ç’ të Kodit Penal) e për rrjedhojë, ndjekja penale ndaj shtetasve që mund të kenë kryer këtë veprë penale nuk mund të vazhdojë,” shtoi ai.

Martini sjell në vëmendje se vepra penale regjistruhet pasi prokurori vlerëson se prej materialit kallëzues ka vend të hetohet, pasi në faktet e parashtruar ka elementë të një ose disa veprave penale.

“Nëse nga materiali kallëzues nuk ka elementë të ndonjë veprave penale, prokurori brenda 15 ditësh vendos të mosfillojë procedimin,” shpjegoi Martini.

“Pas regjistrimit ka dy zgjidhje; njëra e pushon dhe tjetra regjistron emrin e personit/personave në regjistër, njofton akuzën dhe e dërgon për gjykim,” shtoi ai.

Shtatë vjet pas nënshkrimit, kontrata e sterilizimit të seteve kirurgjikale po i kushton gjithnjë e më shtrenjtë financave të shëndetësisë, ndërkohë që mjekët dhe kirurgët i kanë rikthyer sytë nga autoklavat e vjetra për të kryer detyrën dhe mbajtur kostot nën kontroll.

“Pamundësia financiare e spitaleve për të përballuar financiarisht kostot e ndërhyrjeve kirurgjikale, për shkak të këtij koncesioni, ka bërë që të reduktohen rastet e ndërhyrjeve tek pacientët në nevojë, vetëm e vetëm prej pamundësisë financiare,” tha Soko.

“Shumë mjekë, në pamundësi për të kryer ndërhyrjet kirurgjikale për shkak të kostove, por edhe të pamundur për të mos i kryer ato për shkak të ndërgjegjes profesionale, kanë vendosur t’i kthehen metodës së vjetër të sterilizimit me autoklavat e vjetra,” përfundoi ai.

KLGGJ insiston se shkurtimi i gjykatave është projekt ‘vizionar’

Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe Ministria e Drejtësisë mbrojtën në një dëgjese publike me grupet e interesit projektin e hartës së re gjyqësore, duke insistuar se do ta bënte sistemin e drejtësisë më eficient.

BESARLIKMETA | BIRN | TIRANË

Më 11 mars, Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe Ministria e Drejtësisë mbajtën seancën e fundit dëgjimore me grupet e interesit për draftin e hartës së re gjyqësore, e cila synon ta reduktojë numrin e gjykatave në vend nga 38 në 19.

“Ky draft është nga më të guximshmit dhe më vizionari,” pretendoi Brikena Ukperaj, anëtare e Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe njëherazi pjesë e grupit të punës për hartimin e hartës së re gjyqësore.

Duke folur përparë përfaqësuesve të shoqatave të biznesit dhe dhomave të tregtisë, Ukperaj theksoi se ligji ‘Për Organizimin e Pushtetit Gjyqësor’ vendoste kritere për numrin e gjyqtarëve që mund të kishte një gjykatë rrethi apo apeli.

Ajo tha se harta e re gjyqësore nxiste specializimin dhe eficientësinë e sistemit, duke i mbyllur gjykatat e vogla dhe duke i konsoliduar ato në seksionin të specializuar në rrethe e mëdha. Anëtarja e KLGGJ-së theksoi se të dhënat e analizuar nga grupi i punës – bazuar në dosjet e reja që regjistrohen në gjykata dhe jo çështjet e prapambetura – kanë treguar se gjykatat e vogla nuk janë eficiente.

“Një gjyqtar në Tiranë mban ngarkesë të barabartë me një gjykatë të vogël rrethi,” tha Ukperaj, duke shtuar se në kryeqytet kishte gjyqtarë që po shqyrtonin njëkohësisht deri në 1 mijë çështje gjyqësore.

Ukperaj insistoi se shkurtimi i numrit të gjykatave në vend, jo domosdoshmërisht e kufizonte aksesin e qytetarëve tek drejtësia.

“Duhet konceptuar gjykata jo si godinë, por si shërbim,” tha ajo.

Në dëgjese morrën pjesë edhe Ministri i Drejtësisë, Ulsi Manja dhe krye-

tarja e Këshillit të Lartë Gjyqësor, Naureda Llagami.

Llagami theksoi në fljalën e saj përshëndetëse rëndësinë e konsultimeve me grupet e interesit për hartimin e një projekti të mirë për riorganizimin e sistemit të drejtësisë.

“Asnjë vendimarrje e madhe nuk duhet të merret pa u konsultuar dhe reflektuar shqetësimet tuaja,” tha ajo.

Llagami gjithashtu shpjegoi se grupi i punës për hartën e re gjyqësore kishte punuar për një periudhë 2 vjeçare për të analizuar indikatorët e sistemit dhe ishte asistuar nga Këshilli i Europës dhe USAID-i.

Ndërkohë, Ministri i Drejtësisë Ulsi Manja tha se pas procesit të konsultimit publik të draftit dhe reflektimit të sugjerimeve të grupeve të interesit, drafti do të dikskutohej me Prokurorinë e Përgjithshme dhe KLP-në, përpara se të dërgohej në Këshillin e Ministrave.

Manja theksoi se hartimi i hartës së re ishte një detyrim ligjor që KLGGJ dhe Ministria e Drejtësisë nuk mund ta shmangnin dhe nuk lidhej me procesin e vetingut dhe vakancat që ka krijuar.

“Këtu nuk bëhet fjalë për hartë të re, por për riorganizim,” tha Manja. “Riorganizimi nuk merr në konsideratë stokun e çështjeve dhe nuk diktohet as nga procesi i vetingut,” shtoi ai.

Gjatë fljalës së tyre përfaqësuesit e dhomave të tregtisë e vunë theksin në problematikat që has biznesi në gjykata administrative, stokun e madh të çështjeve të krijuara dhe afatet e zgjatura të shqyrtimit të tyre.

“Arbitrariteti dhe mosbatimi i ligjit krijojnë çështje gjyqësore,” tha Nikolin Jaka, kreu i Dhomës së Tregtisë dhe Industrisë në Tiranë. “Gjykata vendos në 90% të rasteve në favor të shtetit,” u ankua ai, duke ilustruar problematikën me të cilën përballen sipërmarrjet në gjykata administrative.

Ministri i Drejtësisë, Ulsi Manja dhe kryetarja e KLGGJ-së, Naureda Llagami gjatë prezantimit të hartës së re gjyqësore. Foto:LSA

REPORTAZH

Gjuetia e paligjshme: Në liqenin e Fierzës nuk bie më ‘peshk në grep’

Peshkatarët e licesuar në liqenin e Fierzës kthehen shpesh me rrjeta të zbrazëta për shkak të rënies së sasisë së peshkut në liqen, që sipas ekspertëve vjen për shkak të peshkimit të paligjshëm dhe mungesës së menaxhimit të liqenit.

Një varkë peshkimi në bregun e liqenit të Fierzës. Foto: Bashkim Shala.

BASHKIM SHALA | BIRN | KUKËS

Dita nis ende pa gdhirë për vëllezërit Jasim e Hysen Manga, të cilët nisen me varkën e tyre nga bregu i Liqenit të Fierzës në fshatin Ramhas për të mbledhur rrjetat e vendosura një ditë më parë në mes të liqenit, në zonën ku dikur ka qenë i vendosur Kukësi i Vjetër. Puna zgjat disa orë, por rreth orës 9 të paradites, varka e tyre kthehet në breg me 4-5 peshq të rënë në rrjetë. Asnjë prej vëllezërve nuk e fsheh zhgënjimin. “Peshk nuk ka. E kanë dëmtuar shumë me dinamit. Janë njerëz të papërgjegjshëm. Përveç dinamitit po përdorin edhe korrentin përmes gjeneratorëve dhe e kanë shkatërruar peshkun krejt,” thotë i revoltuar Jasim Manga, i cili peshkon prej gati gjysmë shekulli.

Shqetësimin e tyre e ndan edhe Arben Palushi, ish-punonjës i Ndërmarrjes së Peshkimit në Kukës para viteve 90’ dhe aktualisht inspektor i Turizmit dhe Mjedisit në Bashkinë e Kukësit. Palushi thotë se nga 100-120 ton peshk në vit që kapej në Fierzë para viteve ‘90, tani zihen rreth 25 ton peshk ose pesë herë më pak.

Treguesit e liqenit të Fierzës bien në kontrast me të dhënat e Ministrisë së Bujqësisë të publikuara nga INSTAT, sipas së cilave peshkimi në ujërat e brendshme të vendit dhe në liqene gati u dyfishua prej vitit 2016 deri në vitin 2020.

Fierza duhej të ishte pjesë e kësaj rritje, pasi është liqeni i katërt për nga sipërfaqja në Shqipëri.

Megjithatë, ekspertët theksojnë se ky aktivitet është dëmtuar nga peshkimi i paligjshëm, nga mungesa e organizimit të peshkatarëve lokalë si dhe nga mënyra e menaxhimit të liqenit të Fierzës nga Korporata Elektroenergjitike Shqiptare, KESH.

Sfidat e menaxhimit

Në shtator 2019, një vendim i Këshillit të Ministrave e shpalli liqenin e Fierzës

hapësirë ujore me interes për peshkimin si dhe prezantoi një skemë bashkëmenaxhimi të liqenit mes Korporatës Elektroenergjitike, KESH dhe Organizatës lokale të Menaxhimit të Peshkimit, OMP.

Një muaj më vonë, ish-ministri i Bujqësisë, Blendi Çuçi mori pjesë në hedhjen e 160 mijë rasateve të krapit në liqen, ndërsa kryeministri Edi Rama, e cilësoi këtë një “punë për transformimin e ekonomisë rurale”.

Por ky mund të jetë rasti i fundit i hedhjes së rasateve në liqen, ndërsa OMP-ja lokale ende nuk funksionon.

Fadil Gjuta, ish-punonjës i Ndërmarrjes së Peshkimit në Kukës që nga themelimi i saj në vitin 1987 dhe aktualisht inspektor i Politikave të Peshkimit dhe Akuakulturës në Ministrinë e Bujqësisë i tha BIRN se për të rregulluar peshkimin në liqen duhet të hidheshin çdo vit rasate peshku.

Liqeni i Fierzës | Foto arkivë nga : BIRN

Gjuta shtoi se ky proces pengohet nga mungesa e Organizatës së Menaxhimit të Peshkimit, e cila krijon probleme për investime shtesë.

“Ndryshe nga OMP-ja e Shkodrës, ajo e Kukësit nuk po funksionon,” tha Gjuta.

Palushi mendon se bashkëmenaxhimi e liqenit të Fierzës e pengon edhe nga shfrytëzimi i vazhdueshëm i ujit të liqenit për të prodhuar energji elektrike nga ana e KESH.

“Krizat energjetike si pasojë e dimrave të thatë dhe mungesës së shirave kanë bërë që liqeni i Fierzës të mos stabilizohet dhe peshkatarët herë gjuajnë në liqen, herë gjuajnë në lumë nga ulje -ngritjet e Liqenit,” tha Palushi.

Palushi thotë se lëvizjet e mëdha të nivelit të ujërave për shkak të shfrytëzimit të HEC-it, dëmtojnë zinxhirin ushqimor të peshkut dhe nëse ato ndodhin mes 15 prillit dhe 15 majit, kohë e lëshimit të

vezëve, kjo e dëmton edhe më shumë popullatën e peshkut.

Specialistët thonë se efektet e këtij ndryshim të nivelit të ujërave mund të normalizoheshin vetëm nëse në liqen hidhet vazhdimisht rasat, siç ndodh aktualisht në liqenin e Ulzës dhe Shkopetit, nisur nga një marrëveshje mes kompanisë Kurum dhe peshkatarëve të zonës.

“Në liqenin e Ulzës dhe Shkopetit, kompania Kurum që ka në pronësi HEC-et, hedh çdo vit nga 100 mijë copë rasate. Hedhja e rasateve bëhet në bazë të marrëveshjes si zhdëmtim për ulje ngritjet e liqeneve nga shfrytëzimi i tyre nga Kurum. Kjo gjë nuk ndodh në Kukës me KESH-in,” tha për BIRN Ervin Ruçi, inspektor i peshkimit për qarqet e Kukësit dhe Dibrës.

Për shkak të kësaj situatë, ekonomia e peshkimit në Kukës është më shumë një shfaqje nostalgjie për të shkuarën.

Arben Palushi kujton se dikur, Ndërmarrja e Peshkimit në Kukës operonte në të gjithë hapësirën e liqenit nga Skavica deri në digën e Fierzës dhe kishte mbi 5 mijë hektarë për të peshkuar.

Asokohe, sipas Palushit aty kishte edhe një repart për mirëmbajtjen dhe riparimin e rrjetave të peshkimit, kishte një anije peshkimi si dhe 26 varka, pesë prej të cilave ishin me motor.

Peshkimi i paligjshëm

Mungesa e menaxhimit dhe e një aktiviteti të mirëfilltë peshkimi në liqenin e Fierzës i ka lënë hapësirë peshkatarëve të paligjshëm, të cilët gjuajnë me eksplozivë apo me korrent.

Destan Dina peshkon prej 20 vitesh në zonën e liqenit ku derdhet Drini i Bardhë dhe zotëron gjithashtu një restorant me produkte peshku në qytetin e Kukësit. Ai ankohet se peshkatarët e paligjshëm po e dëmtojnë edhe më tej liqenin, por askush nuk vepron.

“Gjuajtja me dinamit nuk është një gjë

Aktori që imiton Ramën bëhet fytyra e protestave që po trondisin Shqipërinë

Aktori i humorit Florjan Binaj, i famshëm për imitimin e kryeministrit Edi Rama në televizion, është bërë për ironi të fatit një nga protestuesit më të zhurmshëm kundër qeverisë së Ramës.

FJORI SINORUKA | **BIRN** | TIRANË

Në një nga rolet e tij të shumta humoristike në televizion, Florjan Binaj imiton kryeministrin e Shqipërisë Edi Rama.

Megjithatë, të shtunën më 12 mars, ai përdori mikrofonin e tij për një qëllim paksa ndryshe – për të udhëhequr protestat në rrugë kundër njeriut që ai imiton aq mirë.

Para zyrës së Ramës, Binaj iu bashkua mijëra shqiptarëve duke shprehur zemërimin e tyre për rritjen e paprecedentë të çmimeve, për të cilat autoritetet fajësojnë sulmin e Rusisë ndaj Ukrainës.

Rritjet e mëdha të çmimeve të ushqimeve, naftës dhe transportit kanë bërë më të vështirë jetën e shqiptarëve kohët e fundit dhe shumë prej tyre kanë dalë në rrugë për të treguar shqetësimin e tyre, ose po e bëjnë këtë në rrjetet sociale.

“Në Shqipëri nuk ka vend për profesionistë, vetëm për ‘patronazhistë’”, tha Binaj para turmës, duke iu referuar termit të përdorur për zyrtarët e Partisë Socialiste në pushtet, të cilët në zgjedhjet e përgjithshme të prillit të kaluar u angazhuan për të monitoruar votimin aktual në atë që disa e konsideruan një vëzhgim frikësues, i stilit të Big Brother.

Binaj mbante në duar një pankartë me dy foto.

Njëra ishte e kreut të Partisë Demokratike të opozitës, Lulzim Basha, së bashku me deklaratën e tij të fundit: “Nuk kam humbur kurrë asnjë zgjedhje” – një goditje e drejtpërdrejtë në humbjen poshtëruese të partisë në zgjedhjet e fundit vendore. Tjetra ishte e Ramës, bashkë me deklaratën e tij: “Nuk kam ngritur asnjëherë taksë”.

Protestat nuk janë “vetëm për rritjen e çmimeve”

37-vjeçari thotë se jo të gjithë e mirëpresin kur e shohin të udhëheqë një protestë kundër qeverisë.

“Kam pasur shumë kritika sepse protestoj”, tha ai për BIRN gjatë tubimit masiv në kryeqytet, ndërsa ftoi të gjithë kolegët e tij të marrin pjesë gjithashtu.

Binaj i tha BIRN se motivimi i tij për t’iu bashkuar protestave erdhi tetorin e kaluar, kur çmimet në vend filluan të rriteshin për herë të parë. “Unë kam protestuar që nga dita e parë: jo vetëm në këtë protestë, por edhe në protestën e tetorit 2021 – shkëndija e parë e problemeve që do të vinin dhe erdhën”, tha Binaj.

“Ajo protestë filloi për një rritje të çmimeve, por në thelb ka edhe betejën midis së vërtetës dhe gënjeshtërisë”, tha ai.

“Sa më shumë u hapen sytë njerëzve me të vërtetën, aq më shumë hi hidhet në sytë e tyre dhe u shpifet në vesh nga mekanizmi gjigant i qeverisë”, tha ai.

Që nga fillimi i raundit të fundit të protestave në mars, kryeministri i Shqipërisë Edi Rama ka këmbëngulur se rritjet janë

pasojë e luftës në Ukrainë dhe kritikoi njerëzit për ankesat e tyre. Rama madje tha se “i vjen turp që një vend i NATO-s nuk i kupton pasojat e luftës” në Ukrainë. Sipas Ramës, protestat i shërbejnë Rusisë dhe “vetëm Kremli i sheh me admirim”.

Protestuesit nga ana e tyre akuzojnë qeverinë për keqmenaxhim dhe fajësojnë oligarkët, duke pohuar se rritjet kanë pak të bëjnë me luftën në Ukrainë.

Protestat kundër rritjes së çmimit të bukës dhe karburantit nisën më 6 tetor 2021, kur avokati dhe aktivisti i shoqërisë civile Adriatik Lapaj shkroi në Facebook se synonte të mbante një protestë jashtë Kryeministrisë, “për të shprehur kundërshtimin tim ndaj rritjes së çmimit të bukës, gazit, naftës dhe energjisë elektrike”. Mijëra u bashkuan me të.

Protestat rifilluan në mars të këtij viti, kur çmimi i naftës u rrit në dy euro për litër.

Protestat u bënë edhe më të mëdha të shtunën, më 12 mars, kur qytetarët marshuan nga sheshi Skënderbej në qendër të Tiranës drejt Kryeministrisë.

“E vetmja opozitë tani në Shqipëri janë protestuesit”

Binaj tha për BIRN se ka përdorur edhe platformën e tij në rrjetet sociale dhe emisionin “Portokalli”, në të cilin ka punuar prej vitesh, për të përhapur mesazhin.

Ai gjithashtu mbështet fushatën e gjelbër “Vjosa Park Kombëtar Tani”, e cila kërkon që shteti të mbrojë një nga lumenjtë e fundit të egër në Evropë, Vjosën, nga një ndërtim i dëmshëm digave.

“Përfshirja ime në këtë është sepse jam rritur pranë atij lumi”, shpjegoi ai.

“Arsyeja tjetër është se unë jam një adhurues i natyrës. Nuk kemi pse të bëjmë mrekulli atje; paraardhësit tanë na e lanë trashëgim atë”, tha ai për median lokale ABC Neës, kur u pyet për përfshirjen e tij. “I kam shprehur mesazhet e mia në sheshin Skënderbej. Kam vite që jap mesazhe në ‘Portokalli’ dhe në rrjetet e mia sociale”, kujton ai.

“I bëj thirrje kolegëve të mi të bëjnë të njëjtën gjë – të guxojnë, sepse heshtja është e barabartë me pranimin e shtypjes”, tha ai.

Demonstratat e mëparshme ditore janë bërë më të rralla, por protestuesit kanë hartuar një listë kërkesash për publikun dhe

presin plotësimin e tyre deri të shtunën, kur mund të rifillojnë protestat.

Më kryesoret janë: heqja e taksave të ndryshme për karburantin – taksat e qeverisë për karburantet përbëjnë 53 për qind të koston përfundimtare – si dhe heqjen e përkohshme të TVSH-së për artikujt ushqimorë bazë; më shumë kompensim dhe mbështetje për fermerët; një paketë më e mirë krize për pensionistët, invalidët dhe familjet; dhe hetimin dhe mbikëqyrjen e koncesioneve dhe shpenzimeve nga buxheti i shtetit dhe të atyre forcave që mund të manipulojnë tregun.

“Kërkesat u bënë publike... i përcaktuan ekspertët, këto kërkesa janë bërë disa herë edhe gjatë protestave”, tha ai.

Më e rëndësishmja është “lehtësimi i taksave të naftës, sepse rritja e çmimit të naftës filloi reaksionin zinxhir të rritjeve në të gjitha çmimet e tjera”, tha ai.

Binaj shtoi se këtë moment e sheh si “historik”, duke pasur parasysh situatën e vështirë politike në vend.

Me opozitën kryesore, Partinë Demokratike, tani të ndarë në dy fraksione, opozita e vetme tani janë “qytetarët në rrugë”, tha ai. Duke iu referuar politikaneve kryesorë që kanë dominuar politikën që nga rënia e komunizmit në fillim të viteve 1990, ai tha se vetëm tre figura politike kanë udhëhequr vendin për 30 vjet dhe se të gjithë ata ishin “vampirë”. “Ky është një moment historik për Shqipërinë. Asnjë vend që dëshiron të hyjë në Evropë nuk është pa opozitë siç jemi ne. Sot opozita e vetme në Shqipëri janë qytetarët që mbushin sheshet këto ditë”, tha ai për BIRN.

Sipas Binajt, Shqipërisë i duhet “gjak i ri, i pastër, patriotik, që nuk është pjellë e politikës që ka grabitur vendin për interesat e veta”. “Sot kemi një shoqëri anemike dhe të asfiksuar, një rini të shtypur dhe të nënshtruar dhe një elitë të blerë dhe të emigruar”, tha ai. Ata që ndajnë “ëndrrën për ta parë Shqipërinë ashtu siç e meriton, janë me mua”, tha Binaj – “dhe me protestuesit në shesh dhe me qindra mijëra njerëz me të cilët komunikoj në rrjetet sociale dhe takohem çdo ditë”.

“Tani është radha e tyre!” nënvizoi Binaj.

Florjan Binaj gjatë protestave në Tiranë. Foto: Nensi Bogdani / BIRN

e re. Vitet e fundit është shtuar edhe gjuajtja me korrent përmes gjeneratorëve. Di-hen edhe personat që gjuajnë me dinamit e korrent, por nuk i kap askush,” tha Dina.

Sipas peshkatarit, shteti nuk ndjehet fare as për t’i këshilluar ata që përdorin mjete të paligjshme për dëmin që po sjellin. “Kemi ngritur zërin disa herë, por nuk ka asnjë reagim nga shteti,” shtoi ai.

Dina shpjegon se për të ndaluar peshkimin me eksplozivë nuk është e nevojshme të lësh roje në liqen, por mjafton të kontrollosh tregun.

“Njihet krapi që gjuhet me dinamit, pasi ka brinjët e thyera dhe ngjyrë tjetër nga ai që peshkohet me rrjetë,” tha ai. “Nuk duan, se gjuetia e paligjshme me pak punë frenohet,” shtoi peshkatarin.

Drejtimesit e Inspektoratit të Peshkimit në Kukës, i cili prej një viti është bashkuar edhe me Dibrën, pretendojnë se e kanë monitoruar liqenin.

Inspektori Ervin Ruçi i tha “BIRN” se ata kishin denoncuar dy persona të kapur duke bërë peshkim të paligjshëm.

“Bashkë me Task-Forcën kemi inspektuar Liqenin e Fierzës, ku kemi denoncuar dy persona problematikë që gjuajnë në mënyrë të jashtëligjshme,” tha Ruçi.

Megjithatë, denoncimet e pretenduara nga Ruçi nuk duket se kanë shkuar shumë larg, pasi prokuroria e Kukësit i tha BIRN se nuk kishte çështje të tilla në hetim.

“Në prokurorinë e Kukësit nga policia kemi vetëm një denoncim për gjueti të paligjshme, por ai ka të bëjë me gjuetinë e kafshëve të egra, jo peshkut,” tha Hilmi Duraku, kryesekretar në Prokurorinë e Kukësit.

Peshkimi në liqenin e Fierzës është vështirësuar edhe për Emri Llukovin, një 70 vjeçar që gjuan me grep për të shtyrë kohën e lirë.

“Dalim çdo ditë herët,” tha ai, ndërsa shtoi se të shumtën e rasteve “nuk bie asnjë peshk në grep”.

Në mënyrë të përsëritur dëgjohej togfjalëshi: “Shqipërisë i duhet një opozitë e fortë”. Ky tingëllon shumë si një lloj justifikimi që sugjeron se fajin për keqqeverisjen e ka “mungesa e opozitës”. Kam përshtypjen se e kundërta është më e vlefshme.

Opozita (dhe qeveria) që i duhet Shqipërisë

GJERGJ EREBARA | BIRN | TIRANË

Shqipëria ka nevojë për qytetarë, për media, për prokurorë, gjyqtarë, për botë akademike. Ka nevojë për pronarë që të gëzojnë pronat dhe bizneset e veta, ka nevojë për ndihmë ekonomike që jepet mbi bazat e nevojës shoqërore dhe nuk shpërdorohet si kartëmonedhë për të blerë vota. Shqipëria ka nevojë për shpresë.

Ka nevojë mbi të gjitha për një set vlerash të njohura si “shteti i së drejtës” apo “sundimi i ligjit”. Ka nevojë për të drejta punëtorësh, në mënyrë që një mësues apo një mjek të mos ketë frikë se do të pushohet nga puna nga drejtori politik dhe, duke pasur sigurinë e domosdoshme në punë, është në gjendje të shërbejë jo vetëm si mësues apo si mjek, por edhe si qytetar.

Të gjitha këto nevoja apo domosdoshmëri dëgjohej rrallëherë, ndërsa një nevojë dëgjohej më fort se sa të tjerat: konkretisht, nevoja “për të pasur një opozitë të fortë”.

E dëgjon këtë togfjalësh nga ndërkombëtarë të ndryshëm, e dëgjon madje madje, edhe nga vetë politikanët e maxhorancës, të cilët, jo rrallëherë, ta japin si justifikim për keqqeverisjen.

Qeverisja është keq, sugjeroi vetë Edi Rama pas protestave studentore të vitit 2019, sepse nuk ka “presion pozitiv” nga opozita.

Duke qenë se opozita partiake është vetëm një nga faktorët që e bën një shoqëri demokratike, ky lloj argumenti mund të shtrihet më tutje: qeverisja është keq sepse nuk ka “presion pozitiv” nga prokurorët që duhet të luftojnë korrupsionin; është keq për shkak se nuk ka akademikë me ekspertizë në fushat e veta dhe me kurajë qytetare për të diskutuar publikisht politikën e gabuara apo dritëshkurtra dhe për të propozuar politika alternative, të mira dhe largpamëse; është keq sepse nuk ka qytetarë të lirë, nuk ka punëtorë me siguri të padiskutueshme në punë, sepse në Shqipëri, është fakt që dora e gjatë dhe dhunuese e partisë në pushtet hyn te kompanitë që janë formalisht pronë private për të detyruar punëtorët të votojnë në këtë apo atë mënyrë; është keq për shkak se media në shumicë varet nga pushteti politik për të dhënë paga; është keq se nuk ka mjaftueshëm kurajë politike nga qytetarët, se njerëzit janë të varfër dhe se, në një farë mënyre, demokracia është produkt shoqëruar i mirëqenies; është keq për shkak se të dhënat personale të qytetarëve vidhen haptazi dhe përdoren për të dhunuar qytetarët, ndërsa prokurorët duket se

Lulzim Basha duke dalë nga selia e Partisë Demokratike pasi dha dorëheqjen më 21 mars 2022. Foto: LSA

janë bashkëpunëtorë në krim; është keq për shkak se korrupsioni nuk luftohet dhe krimi i organizuar nuk luftohet deri në atë pikë sa mundet edhe të kapadaset në formën e betonit nëpër qendrat e qyteteve shqiptare, shoqëruar këto me mori kamerash private që kanë krijuar një Big Brother, ku ka shumë “vëllezër të mëdhenj”, ca në politikë dhe ca në krim.

Vetëm se të gjitha këto duket se e kanë kapur shkakun dhe pasojën në drejtësinë e gabuar. Nuk është faj i qytetarëve për mungesën e të drejtave në punë, as për mungesën e të drejtave të pronësisë. Nuk është faj i qytetarëve për mungesën e prokurorëve të pavarur dhe të aftë. Nuk është faj i opozitës për mungesën e shtetit ligjor. Nuk është faj i

Shqipëria ka nevojë për shpresë. Ka nevojë mbi të gjitha për një set vlerash të njohura si “shteti i së drejtës” apo “sundimi i ligjit”. Ka nevojë për të drejta punëtorësh, në mënyrë që një mësues apo një mjek të mos ketë frikë se do të pushohet nga puna nga drejtori politik dhe, duke pasur sigurinë e domosdoshme në punë, është në gjendje të shërbejë jo vetëm si mësues apo si mjek, por edhe si qytetar.

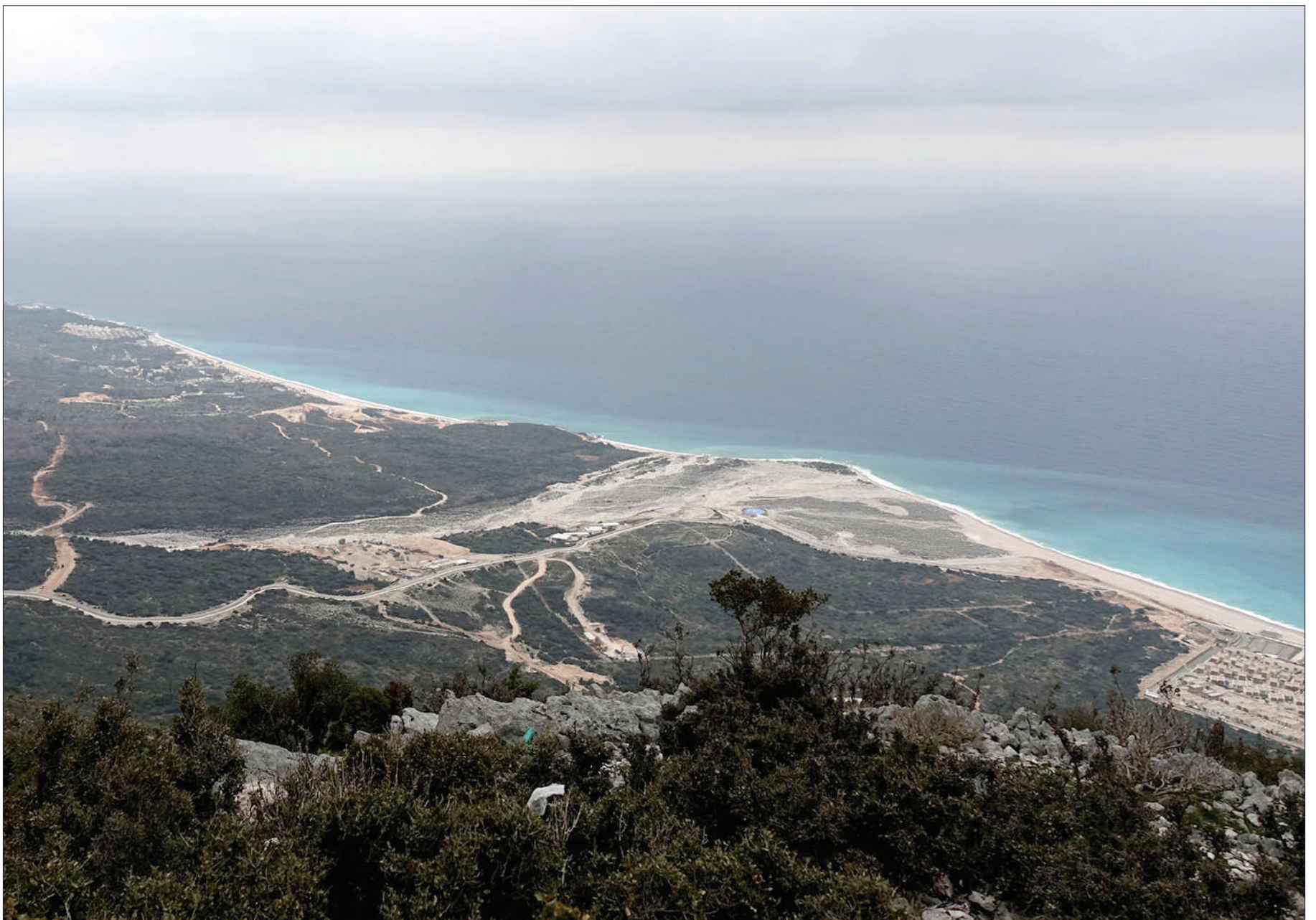
të varfërve që shesin votën, për para apo për ndihmë ekonomike apo për licenca transporti apo për një vend pune. Është faj i atyre që e blejnë votën, që shpërdorojnë paratë publike duke kushtëzuar ndihmën ekonomike me votën, ata që bëjnë tenderë korruptivë për kompani biznesi të korruptuara, të cilat, nga ana e tyre, përveç ryshfetit në para, marrin përsipër të paguajnë edhe me votat e punonjësve të vet. Nuk është faj i mësuesit që nuk ka të drejta në punë.

Në këtë kontekst, nuk mund të thuash se problemet e vendit lidhen vetëm me mungesën e një opozite të fortë.

Në fund fare, nuk është faj i viktimës së përdhunimit, është faj i përdhunuesit.

Albanian Minister's Husband Wins Lucrative 'Riviera' Beach Lease

A company linked to the husband of Foreign Minister Olta Xhacka has won a 30-year lease to a beach on the fast developing south coast, raising questions about a possible conflict of interest.

View of Ionian coastline near the village of Dhermi, Albania. Photo: BIRN.

INTERVIEW

Double Act: Rama's TV Impersonator Becomes Face of Protests Rocking Albania

Comedian Florjan Binaj – famous for imitating Prime Minister Edi Rama on TV – has, ironically, become one of the loudest protesters against Rama's government.

INVESTIGATION

'False Hope': Burundians Duped into Paying Big for Serbia Asylum

BIRN has deciphered a pyramid scheme deceiving desperate Burundians into paying thousands of euros for the false guarantee of entry to Serbia and eventual asylum.

NEWS

A company linked to the husband of Foreign Minister Olta Xhaka has won a 30-year lease to a beach on the fast developing south coast, raising questions about a possible conflict of interest.

Albania Minister of Foreign Affairs Olta Xhaka. Photo: LSA

Albanian Minister's Husband Wins Lucrative 'Riviera' Beach Lease

BLERINA GJOKA | BIRN | TIRANA

Albania's government on Wednesday granted a 30-year lease of a beach on the lucrative "Southern Riviera" to a company, AGTTC Hotel Management, which has been assigned "strategic investor" status.

The company is formally owned by Tawni Lin Grzych-Sutton, a US citizen. However, documents seen by BIRN show it has links with another company, AG.TTC Sh.p.k., which is owned by Artan Gaci, a former Socialist Party MP married to Foreign Minister Olta Xhaka.

Company registration documents shows that AGTTC Hotel Management was registered on June 25, 2021. The

procedures were carried out by Iris Erebara, a lawyer at AG.TTC, which is fully owned by Gaçi.

Queried by BIRN, Gaci acknowledged that he is the strategic investor, while AGTTC Hotel Management is the company that will manage the property.

"I am the strategic investor and am building a hotel," Gaci told BIRN, adding that he feels legally entitled "to the beach in front of the hotel, to place sunbeds".

When asked about a possible conflict of interest, as his wife is a government minister, Gaci claimed that it was for that reason he had placed the other company, AGTTC Hotel Management, in between.

"To avoid a conflict of interest, I found another company with experience in this field, which will manage the hotel and the beach, where I am simply the

investor," Gaci told BIRN.

"I have discussed the matter with many lawyers," he added, while acknowledging that the other company "was selected by" him.

Gaci said he has a contract with AGTTC Hotel Management where he is the investor, while the other company will handle day-to-day management.

BIRN asked Endri Fuga, director of the Media and Information Agency, about a possible conflict of interest. The queries went unanswered by the time of publication.

Albania's constitution forbids members of parliament like Xhaka from benefiting from state funds or properties.

Strategic Investor Status is a controversial instrument, employed by the government of Edi Rama, which

claims such tools will lure serious investors to help develop the country's coastline.

It is based on a *lex specialis* proposed and approved by the governing Socialists in 2015, initially for three years, and later extended twice.

Those who get this status, awarded by a council headed by the Prime Minister, benefit in terms of state investments and properties. Some of these projects have angered locals, however, who claim they are being robbed by people with political connections.

Gaci insisted that his project will bring benefits, and said it was "unfair" to be penalised in his enterprises simply because he is married to Xhaka. "There is no abuse here, I am suffering consequences just because I am the husband of a minister," Gaci said.

Over 200 Afghan Refugees Leave Albania for US

A group of 212 Afghan refugees who given were refuge in Albania left the country on Monday night for the United States, while another 1,800 are still waiting to depart for the West.

FJORI SINORUKA | BIRN | TIRANA

Albania's Minister of Europe and Foreign Affairs Olta Xhaka and the US ambassador to Tirana, Yuri Kim, escorted 212 Afghan refugees to the airport in Tirana on Monday as they departed for the US.

"Bitter sweet moment at farewell ceremony for 212 Afghan men, women & children leaving to United States. 7 months ago hundreds of Afghans fleeing from the Taliban and found shelter in Albania," Xhaka wrote on Twitter.

"I am proud of the Albanian people who offered hospitality & allowed them to find peace while most of the world sim-

Afghan evacuees arrive at the national airport in Tirana on August 27, 2021

ply looks away," she added. A ministry spokesperson told BIRN that this was the biggest group of refugees to have left Albania so far. "In total 600 refugees have left for the US and Canada and there are still 1,800 refugees that are waiting to leave," the spokesperson said.

Some 2,400 Afghans were evacuated

to Albania in August and September after the Taliban seized power in Afghanistan, and given temporary shelter. They were accommodated in hotels in Durres and Shengjin. One hundred and fifty Afghan refugees who were given shelter in neighbouring Kosovo also departed on March 15. According to Kosovo's Interior Min-

istry, 971 Afghans were accommodated in two refugee camps in the country.

Most were located at a camp built by US-Turkish construction company Bechtel Enka, and some were placed at Camp Liya, which is located within the US military base Camp Bondsteel.

"Having passed all security and medical vetting requirements, they are now en route to the U.S. where they will begin their new lives in new communities & homes," US ambassador to Pristina Jeffrey Hovenier wrote on Twitter.

"We are deeply grateful and owe a great deal to Kosovo for providing temporary refuge to these vulnerable Afghans in their time of need," he added.

NEWS

Court Ruling Strengthens Berisha's Grip on Albania's Democratic Party

A decision from the Tirana Court accepted the changes made by an Assembly held by former Democratic Party leader Sali Berisha last December. Enkelejd Alibeaj, who is temporarily leading the party, said the decision will be appealed.

FJORI SINORUKA | **BIRN** | TIRANA

Former Democratic Party leader Sali Berisha has scored a legal victory in his battle to regain control of the party after the Tirana Court accepted as lawful the changes he made to the party at an assembly he summoned last December.

As Tirana Court is a court of first instance, the verdict is subject to appeal.

The December 8 assembly, held at Tirana's Air Albania Stadium, dismissed the then leader Lulzim Basha, who has since stepped down, and adopted a new statute.

A new body called the Re-Founding Commission, with 29 members, was created, which would lead the party until it chose a new leader. Another assembly is due to be held on April 30.

Basha resigned as party leader on March 21, after the DP was trounced in by-elections on March 6, the latest in a series of defeats for the centre-right opposition party.

The party is temporarily being led by Enkelejd Alibeaj, who called the Tirana Court ruling "scandalous" and said "the judge has declared his recognitions, his bias, in this ruling."

According to Alibeaj, a few days after Berisha's assembly the Democratic Party had appealed for the legal registration of a rival assembly, called by Basha.

By contrast, Edi Paloka, from the Re-

Former Albanian Prime Minister, Sali Berisha. Photo: LSA

Founding Commission, praised the ruling. "Finally justice was done," he said

Conflict between Basha and Berisha erupted last September when Basha expelled Berisha from the party's parliamentary group, after the US declared him "persona non-grata" for alleged involvement in "significant corruption", "misappropriation of public funds" and interfer-

ence in "public processes".

Berisha then held several town hall meetings, attacking Basha's leadership. In December, he held the large-scale assembly at the Air Albania Stadium, where the new party statute was adopted.

In the by-elections earlier this month, Berisha's "Freedom House" coalition did significantly better than the official party.

Prime Minister Edi Rama's governing Socialists won five of the contested races, but the sixth, the important northern city of Shkodra, was won by Berisha's candidate, Bardh Spahiu.

The defeat was humiliating, as it was the first time in 30 years of political pluralism that the Democrats had come third in an election in the city.

Basha Quits as Albania's Opposition Party Leader

After rivalries split his party, which fared disastrously in the March 6 by-elections, Lulzim Basha has succumbed to pressure and resigned as Democratic Party leader.

FJORI SINORUKA | **BIRN** | TIRANA

At a live conference during a meeting with party members on Monday, the embattled leader, Lulzim Basha, declared that he would step down for the benefit of the divided and weakened Democratic Party (DP).

"I invested everything in a solution which would serve the DP. My attempt to keep the party unified did not succeed. I and many Democrats faced unprincipled attacks and today the DP is experiencing a deep crisis," he said.

"I have decided to take a step back by resigning, giving the opportunity for the Democratic Party to be rebuilt," he added.

Problems within the centre-right opposition party, which Basha, 47, had led since 2013, deepened after he decided to dismiss from the parliamentary party his former mentor and predecessor, Sali Berisha, who then created a new faction and tried to take

Lulzim Basha, head of the Democratic Party in Albania during a press conference on Sunday, 17 February 2019. Photo: LSA

the party leadership back. Party officials then quit en masse after the disaster of the March 6 by-elections, which saw Berisha's "Freedom house" breakaway group do better than the official party.

Prime Minister Edi Rama's governing Socialists won five of the contested races.

But the sixth, the important northern city of Shkodra, was taken by Berisha's candi-

date, Bardh Spahiu. This defeat was humiliating. It was the first time in Albania's 30 years of pluralism that the Democrats had ever come in third place in the city.

Berisha and Basha enjoyed eight years of good relations until September last year, when Basha suspended his political master from the party's parliamentary group on US advice. Basha moved against his former

mentor after the United States in May declared Berisha "persona non grata" for his involvement in "significant corruption", "misappropriation of public funds" and interference in "public processes." Under Basha, the party has gone from one election defeat to another and pressure has grown from the membership for a change.

Berisha reacted to the resignation by inviting Democrats to work together in the best interests of the party. "I call on Democrats everywhere to work together for a more united, stronger, more open Democratic Party. Long live the Democratic Party" he wrote on Facebook.

Grida Duma, former DP party deputy, also reacted to the resignation on Facebook, saying "from now on the Democratic Party can build the project of the big win".

"The Democratic Party, with its only shareholders - the Democrats - can now unleash all the extraordinary energy it has", Duma wrote.

INTERVIEW

Double Act: Rama's TV Impersonator Becomes Face of Protests Rocking Albania

Comedian Florjan Binaj – famous for imitating Prime Minister Edi Rama on TV – has, ironically, become one of the loudest protesters against Rama's government.

Florjan Binaj during protests in Tirana. Photo: Nensi Bogdani / BIRN

FJORI SINORUKA | BIRN | TIRANA

In one of his many comedy roles on TV, Florjan Binaj impersonates Albania's Prime Minister Edi Rama.

However on Saturday March 12, he used his microphone for a slightly different purpose – to lead street protests against the man he imitates so well.

In front of Rama's office, Binaj joined thousands of Albanians expressing their anger about unprecedented price hikes, which authorities blame on Russia's attack on Ukraine.

Steep rises in food, oil and transport prices have made Albanians' lives harder recently, and many have been taking to the streets to show their dismay, or are doing so on social media.

"In Albania, there is no place for professionals, only for 'patronazhists'," Binaj told the crowd, referring to the term used for the ruling Socialist Party officials who, in last April's general election, were engaged to monitor the actual vote in what some deemed an intimidating, Big Brother-style, observation.

Drawing on his background as a comedian, Binaj held a banner in his hands with two photos on it. One was of the opposition Democratic Party leader Lulzim Basha, along with his recent statement: "I have never lost any election" – a direct swipe at the party's humiliating defeat in recent local elections. The other was of Rama, along with his statement: "I have never raised any taxes."

Protests are 'not just about price rises'

The 37-year-old says not everyone welcomes seeing him leading a protest against the government.

"I've had a lot of criticism because I protest," he told BIRN during the mass gathering in the capital, while inviting all his colleagues to also participate.

Binaj told BIRN that his motivation to join the protests came last October, when prices in the country first started to rise.

"I have been protesting since day one: not just at this protest, but also in the October [2021] protest – the first spark of the problems that would come, and did come," Binaj said.

"That protest started over a rise in prices, but basically there is also the battle between truth and falsehood," he said.

"The more the eyes of the people are opened by the truth, the more ashes are thrown into their eyes and slander into their ears by the giant mechanism of government," he said. Since the latest round of protests began in March, Albania's Prime Minister Edi Rama has insisted that the rises are a consequence of the war in Ukraine, and criticised people for complaining.

Rama even said that he feels "ashamed

that a NATO country doesn't understand the consequences of the war" in Ukraine. According to Rama, the protests serve Russia and "only the Kremlin views them admiringly".

The protesters in turn accuse the government of mismanagement and blame oligarchs, maintaining that the rises have little to do with the war in Ukraine.

Protests started against the rise in prices of bread and fuel on October 6, 2021, when the lawyer and civil society activist Adriatik Lapaj wrote on Facebook that he intended to stage a demonstration outside the Prime Minister's Office, "to express my rejection of the increase in the price of bread, gas, oil and electricity". Thousands joined him.

Protests resumed in March this year, when the price of petrol soared to an unprecedented two euros per litre.

The protests turned even larger on Saturday, 12 March, when citizens marched from Skanderbeg Square in central Tirana to the Prime Minister's Office.

'The only opposition now in Albania are the protesters'

Binaj told BIRN that he also has used his platform on social media, and the TV show, "Portokalli", on which he has worked for years, to spread the message.

He also supports the green campaign "Vjosa National Park Now", which calls for the state to protect one of the last wild rivers in Europe, the Vjosa, from a harmful dam construction.

"My involvement in this is because I grew up by that river," he explained.

"The other thing is, I'm a nature lover. We do not have to work miracles there; our ancestors bequeathed it to us," he told local media outlet ABC News, when asked about his involvement.

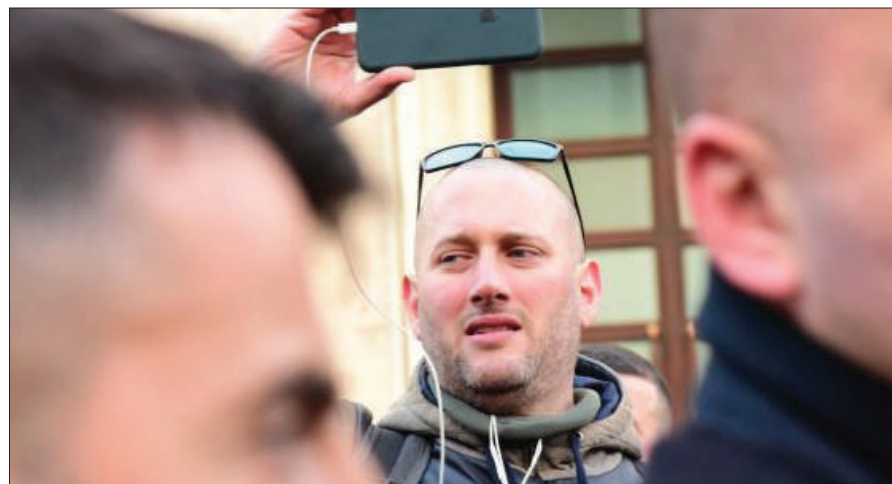
"I have expressed my messages at the [Skanderbeg] Square, I have been delivering messages on 'Portokalli', and on my social networks, for years," he recalled.

"I call on my colleagues to do the same – to dare, because silence equals acceptance of oppression," he said.

The previously daily demonstrations have become less frequent, but the protesters have drawn up public a list of demands, and are waiting for them to be met by Saturday, when protests might resume.

The main ones are: removal of various taxes on fuel – government levies on fuel account for 53 percent of the final cost – as well as the temporary suspension of VAT on basic food items; more compensation and support for farmers; a better crisis package for pensioners, the disabled and families; and the investigation and supervision of concessions and expenditures from the state budget, and of those forces that could be manipulating the market.

"The demands were made public ... ex-

Florjan Binaj during protests in Tirana. Photo: Nensi Bogdani / BIRN

Albanian Police Criticised for Large-Scale Arrests at Protests

Human rights watchdog the Albania Helsinki Committee criticised the arrests of around 200 protesters for participating in “illegal gatherings” across the country last week against fuel and food price increases.

FJORI SINORUKA | **BIRN** | TIRANA

A report published by human rights organisation the Albania Helsinki Committee on Friday criticised the arrests of large numbers of protesters last week, saying they were not in line with Albanian law or international practices.

Around 200 people were arrested and prosecuted for holding “illegal gatherings” during last week’s protests against price rises in several Albania towns, but the court released a group of them on Saturday, describing their arrests as partly unlawful.

The court said that arrests on charges of “illegal gathering” and “opposition to police forces” were illegal, but endorsed charges of blocking roads. Most of the arrests took place in the capital Tirana and many of the arresting officers were in plain clothes.

The Helsinki Committee’s report argued that widespread arrests by the State Police while protesters were in the process of committing the alleged offences was “in violation of the guarantees of the right of assembly provided in Article 47 of the Constitution of the Republic of Albania and Article 11 of the European Convention on Human Rights”.

It said that the law was broken several times in some of the arrests. Observers found that in

some cases, the reason for the arrest was not written in the documents, as the law requires.

The Helsinki Committee said that there were irregularities in the police documentation of the arrests and that some detainees were held in poor conditions.

It also said that alleged injuries sustained by protesters were not registered.

“The Helsinki Committee draws attention to the non-compliance with the [Albanian] legal framework and international standards for the procedure of documenting signs of physical harm by medical staff and the failure to report to the prosecutor’s office, in those cases in which citizens were arrested in the act of wrongdoing or detained at the State Police’s security rooms, claims that these injuries were caused by the use of violence by police officers,” the report said.

The report also cited the arrest of a person with disabilities by police.

Albanians took to the streets in early March to protest at rises in the prices of petrol and food.

Last week, the price of petrol reached a new high in Albania, around two euros a litre, some 30 per cent higher than a week before. A mass protest was held last Saturday and the protest continued on Monday and Tuesday.

Protesters made public a list of demands and are waiting until Saturday for them to be met. They are asking the government for the removal of various taxes on petrol, as

currently government taxes account for 53 per cent of the final cost.

They are also asking for temporary suspension of VAT on basic food items, expanding a compensation and support scheme for farmers, a proper aid package for pensioners, the disabled and families until the crisis is over, and the investigation of expenditures from the state budget and of anyone trying to manipulate the market.

Police detained several protesters during the week for “organising and participating in illegal gatherings and demonstrations”, “disrupting public order”, “disobeying the order of a police officer” and “obstructing the circulation of vehicles”.

The detentions were described as disturbing by the Ombudsman’s Office, which urged the police not to obstruct the peaceful protests.

“The Ombudsman’s Office asks the police to guarantee the right of citizens to peaceful protest and conduct themselves in accordance with the law,” it said in a statement.

Lawyers have accused the police of using undue violence against protesters and of keeping a man with disabilities in a cell for four days.

The man’s lawyer, Florenc Tafo, told BIRN that he went to the police station to see his client and took with him the man’s Health Ministry card “certifying that he is really sick, but the police did not accept it and directly detained a person who is disabled”.

perts determined them, these demands have been made several times, during the protests as well,” he said.

Most important is “relief on oil taxes, because the petrol price rise began the chain reaction of increases in all the other prices,” he said.

Binaj added that he sees this moment as “historic”, considering the difficult political situation in the country.

With the main opposition Democratic Party now split into two factions, the only opposition now is “the citizens on the street”, he said.

Referring to the mainstream politicians who have dominated politics since communism collapsed in the early 1990s, he said only three political figures have led the country for 30 years, and that all of them were “vampires”.

“This is a historic moment for Albania. No country that wants to enter Europe [as an EU member state] is without an opposition as we are. Today, the only opposition in Albania are the citizens who fill the squares these days,” he told BIRN.

In Binaj’s view, Albania needs “new, pure, patriotic blood that is not the offspring of the politics that has robbed the country for its own interests”.

“Today we have an anaemic and asphyxiated society, a repressed and submissive youth, and a bought-out and emigrated elite,” he said.

Those who share “the dream of seeing Albania as it deserves to be are with me”, Binaj said – “and with the protesters in the square and with the hundreds of thousands of people with whom I communicate on social networks and meet every day”.

“Now it is their turn!” Binaj underlined.

Protesters clash with police during a protest against the demolition of National Theatre in Tirana, May 2020

ANALYSIS

Balkans Brace for Economic Blowback of War in Ukraine

With their economies already reeling from the pandemic, Russia's war with Ukraine is generating more turbulence – and no one knows how long it will last, or how bad it will get.

BIRN | ATHENS, BELGRADE, PODGORICA, PRISTINA, SKOPJE, TIRANA

After global production and supply chains were hit hard by the COVID-19 pandemic, Russia's invasion of Ukraine could not have come at a worse time for the economies of the Balkan countries.

Amid political uncertainty, and as Western economies rush to uncouple from Russia's economy, energy prices have soared.

Prices of gasoline in the region have risen fast. In Albania and Greece, petrol now costs two euros a litre. Prices in other countries of the region are not far behind and have jumped by 30 to 40 per cent compared to December 2021.

As the world's largest grain producer, Russia, devastates the world's fifth largest producer, Ukraine, prices of basic foods are rising too.

People are scrambling to get in supplies of flour, cooking oil and other necessities, amid fears of further price hikes and shortages.

On the ground, consumers are reacting in different ways. Some are stockpiling food; others are forming long lines at gas stations. Others again are mulling a more austere lifestyle.

In some Balkan countries, governments have responded by freezing prices, trying to boost national reserves and pouring subsidies on to critical areas.

But amid predictions that the problems are not short-term, experts from the region told BIRN that such ad-hoc measures can only have limited results.

They call for more all-encompassing policies, and, since government coffers far from limitless, suggest taking on more debt to try to cushion the impact.

Double blow of pandemic and war
In Kosovo, economic expert Ermal

Lubishtani told BIRN that the sharp hikes in prices of goods is a result of both the pandemic and the Russian invasion of Ukraine.

"The market mechanism suggests that when demand rapidly increases, and is not balanced by an increase in supply, both prices and inflation rates rise," Lubishtani explains.

He says the pandemic decreased overall supply, while the latest increase in gasoline prices has increased the price of basic goods.

"Even if the effect is really small, speculative sellers will do anything to benefit from a panic created by rising diesel prices to create an 'artificial' panic about other products as well," he says.

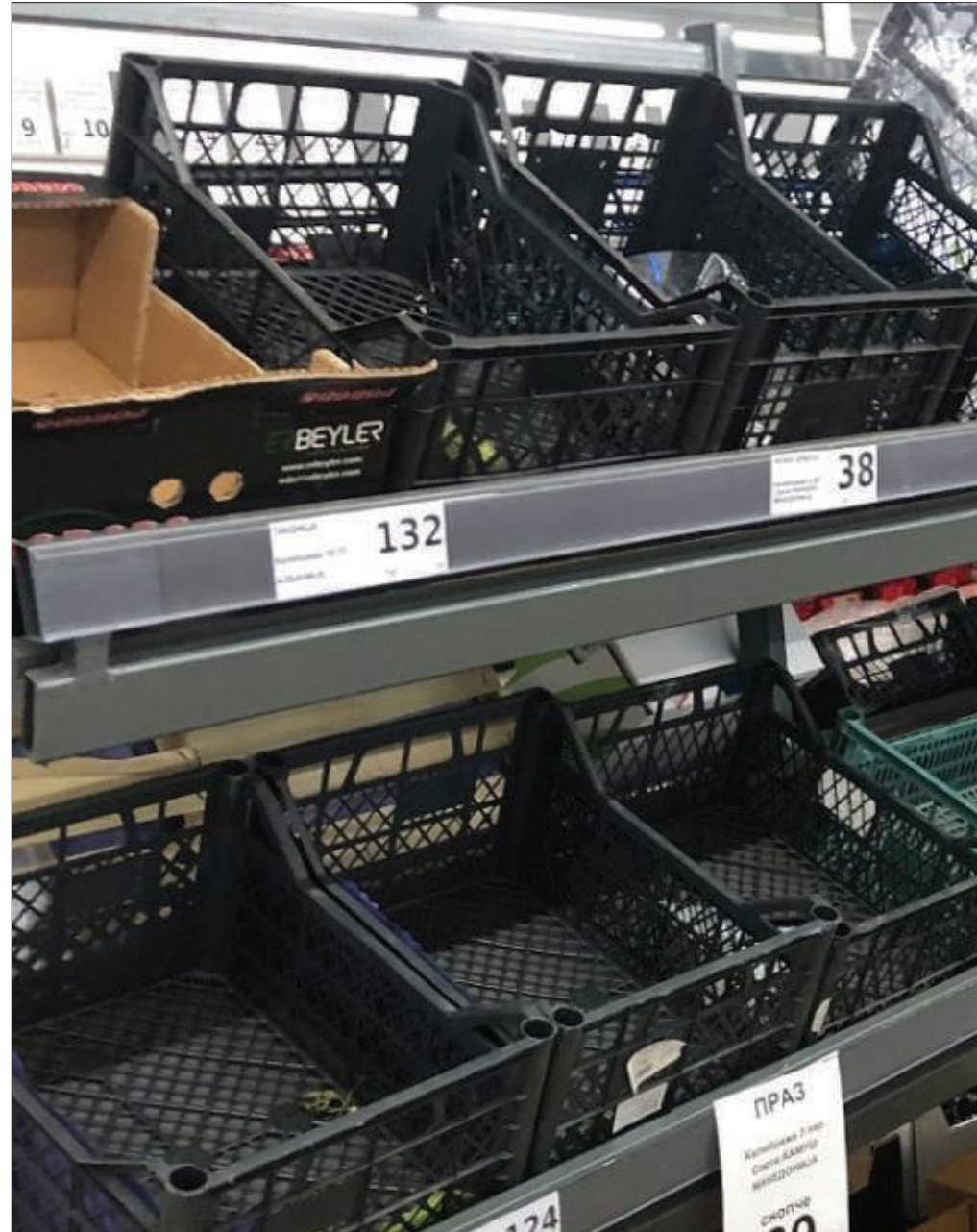
This has already occurred in Kosovo. The price of a litre of cooking oil soared to 3.45 euros on March 11. The biggest supermarket chains claimed this was because of a shortage.

However, police uncovered clear evidence of deliberate hoarding. They closed two major supermarket warehouses after finding over 100,000 bottles of cooking oil held in them.

Lubishtani says the problems have been compounded by poor and slow responses from government and competent institutions, such as the Kosovo Market Competition Authority.

As BIRN has reported, this body is still not functional, lacking a complete board of directors.

Lubishtani suggests three courses of action: "temporarily abolish the excise tax on oil and its derivatives and possibly reduce its VAT; provide a list of temporary fiscal measures that would remain in effect from 3 to 6 months, aiming to prevent further increases in basic goods' prices;

Empty shelves at a supermarket in Skopje, North Macedonia. Photo: BIRN

A display shows prices for various automotive fuels at a gas station in Tirana - Photo LSA

intensify the work of market inspectors".

Threat of 1970s-style 'stagflation'

Skopje-based economics professor, Branimir Jovanovic, a member of the Vienna Institute for International Economic Studies and a former adviser to North Macedonia's former Finance Minister Dragan Tevdovski, told BIRN that the crisis may result in so-called "stagflation" – which is when economic growth slows and inflation and unemployment both rise.

In times of normal economic growth, he said, when purchasing power increases, prices go up. And when the economy slows, prices stabilise or drop, because people buy less.

But in the current period, according to Jovanovic, we have both slow or stagnant economic growth but also a jump in prices – inflation.

Europe has seen this "stagflation" before, he notes.

"Something like this happened in the 1970s and early 1980s. Because of the

wars in the Middle East, there were oil shocks, and at the same time there was a jump in the prices of grain and food, and a period of ten years of low growth and high inflation of about 10 per cent," he said.

The current crisis is reminiscent of that, the economist warned, and it is difficult to predict how it will develop. Economic researchers and theorists know the mechanisms by which things work out but cannot know the other, non-economic factors that also may affect them.

"Nobody knows how long the war [in Ukraine] will last and whether it will escalate, especially if it comes to nuclear weapons," Jovanovic noted.

North Macedonia has adopted economic and social measures to help some firms and vulnerable social categories but has not imposed price freezes. Jovanovic advises a more comprehensive package of measures, helping not only big companies but small businesses as well, and offering more help to the poorest citizens.

run into opposition from the US and Turkey.

“It is neither a large nor expensive pipeline, but the most important thing is that it is a European pipeline,” he continues.

Cutting some taxes will soften the blow

As Balkan countries are very reliant on imports, some experts, like the economic journalist at Montenegro’s daily *Vjesti*, Goran Kapor, suggests that governments give up some taxes.

Kapor argues that the current price hikes are not only due to the international crisis but to numerous taxes imposed by states.

Since December, petrol prices in Montenegro rose by about 0.47 euro a litre. On December 9, a litre of diesel cost 1.27 euros. Now it costs 1.74 euros. The price of BMB petrol 98 jumped from 1.44 to 1.78 euros.

“Russia’s invasion on Ukraine has had negative effects on global market, so oil prices are significantly higher on international stock exchanges and also in Montenegro. The only way to curb price rises is for the state to give up part of its profits from fuel sales,” Kapor told BIRN.

On March 4, the government proposed amending the Law on Excise Duties, cutting fuel taxes by 20 per cent.

But parliament didn’t vote on the proposed law change due to political quarrels between the parties.

The interim speaker, who comes from the pro-Serbian Democratic Front, Strahinja Bulajic, has refused to schedule a session of parliament before the ruling majority proposes either a new government or calls early elections.

Kapor warned that hikes in petroleum prices could lead to an even faster rises in prices of services and food.

“If oil prices continue to increase, we can expect hikes in supermarket, market and transport prices,” he says.

“Prices of oil, flour, sugar and other foods in these conditions could increase by 30 to 50 per cent. This will further worsen the situation in Montenegro,” Kapor says.

‘Too much money chasing too few goods’

Tirana-based economic expert Endrit Yzeiraj agrees that the combination of the pandemic and the war in Ukraine “have caused the perfect storm for prices to rise worldwide”. There is “too much money chasing too few goods”, he says.

He explains that in the pandemic, most developed countries “injected massive amounts of liquidity into their economies to keep businesses and households afloat as they dealt with the various restrictions posed by the pandemic”.

Now that the war in Ukraine is causing shortages of goods, this increased liquidity is counterproductive.

With the advent of war, “developed countries have begun to increase interest rates and pull back some of the additional liquidity they provided during the pandemic so to remove the ‘too much money’ problem. But this may decrease demand in the global economy, which then affects smaller countries, like Albania,” he told BIRN.

“However, the problem is also that Albania did not provide much of a liquidity injection during the pandemic,” he adds.

“Our overall support package was around 2 per cent of GDP, one of the

smallest in the region, let alone Europe. This was mostly due to the already high public debt before the pandemic. As such, Albania has no extra liquidity to remove, in order to decrease local demand. We can only hope that developed countries complete the process in time,” he continues.

“On the supply side, we are arguably even more exposed. There is nothing anyone can do in the short run to supply the world with the missing Russian oil and wheat,” he says.

“There is no reserve around the world that can make up the gap at the snap of a finger. But other larger countries probably have a bit more in reserve that they can use these days. If not, they can simply live with the higher prices, because they are richer than us.

“For example, US and Canadian wheat is five times more expensive than Russia’s [mostly due to higher labour costs]. Most EU countries might be able to afford that price – few in Albania can,” he warns.

More booms in food prices on the way

Belgrade-based economist Sasa Djogovic says rising food prices in Serbia are not new, as they increased in 2021 due to a lower than expected agricultural harvest.

Parallel with that came the energy crisis in Europe, although that was felt less in Serbia due to its long-term contract with Russia and continued reliance on coal, he said.

Despite this, Djogovic says, it is clear that Serbia does not have sufficient natural gas reserve in its underground gas storage facility at Banatski Dvor in the northern Vojvodina province, a joint venture with Russia’s energy giant Gazprom.

When a pipeline ruptured in Bulgaria at the beginning of this month, temporarily halting the flow of Russian gas to Serbia and Hungary, this became evident.

Now the Ukrainian war has stopped exports from Ukraine, and with sanctions imposed on Russian exports to Europe, “we will see a further boom in food prices”, Djogovic says.

“Fertilizer prices are also rising, which will increase the price of agricultural production, as well as the prices of energy, i.e. oil, so we cannot count on prices calming, unless there is a surprising turn in the war,” he told BIRN.

Serbia’s government froze prices of some basics like sugar, flour, sunflower oil, pork and milk in November, and extended the freeze in January for another 90 days.

On March 10, the government also froze the prices of petroleum products, diesel and euro premium BMB 95 until April 11. It also cut excise duties by 20 per cent on oil derivatives – leaded gasoline, unleaded gasoline and gas oils.

This was second freeze of oil prices this year.

Djogovic says reducing excise taxes on oil was a good move. “There is still room for a reduction in, say, VAT, in future,” Djogovic told BIRN, adding that same applies for the prices of basic foods.

However, he suspects the price curbs are mainly driven by the needs of the campaign for April 3 elections in Serbia.

“After that, I assume that price freezes should thaw, but the government should take care to reduce VAT, and reduce the pressure on the prices of these products,” Djogovic concludes.

A supermarket in Skopje, North Macedonia, where prices are already on the rise

Although the pandemic has already increased North Macedonia’s national debt, as in other countries, he says taking on more debt might be necessary.

“The pandemic has taught us that money can be found. The only question is whether politicians want to find it and what they will spend it on,” he says. He urges the country’s politicians to hurry up with borrowing, before interest rates spike.

He also advises abandoning flat rate taxation and introducing a more progressive tax system, which could generate millions of euros for the budget that could then be spent on cushioning the economy from the blows.

Time to revise the EastMed pipeline?

Dimitris Mardas, a professor of economics at the Aristotle University in Thessaloniki and a former Greek Minister of Finance, also sees similarities between this crisis and the 1970s.

“We are living in a period like 1970 to

1980; then, for political reasons, we had an increase in the price of oil and now because of the war in the Ukraine, we have an increase in the price of gas, which of course affects the price of oil,” he told BIRN.

“Greece should have followed other countries’ example and cut taxes on the price of oil to ease the burden on people and businesses,” he says.

“Agricultural production will face a big problem; already it is loaded with costs that should not exist. The state in absolute numbers is not going to lose money unless fuel consumption is reduced. The government should have already done this,” Mardas says.

In light of his, he adds, “It may be appropriate to reheat the debate over the EastMed pipeline, which will connect the gas reserves of the eastern Mediterranean to Greece, and cover about 10 per cent of Europe’s needs,” he added.

The planned natural gas pipeline running from Israel to Greece via Cyprus has

The Russian leader's dreams of imperial conquest have shocked the West – but on this side of Europe, we have long memories – and know what vengeful dictators are capable of.

We Eastern Europeans Are Not Surprised by Putin's Brutal Plans

GAZMEND KAPLLANI | BIRN | CHICAGO

The day that Russia invaded Ukraine I was teaching my class: “Tales of political dystopia: storytelling after the Berlin Wall”. That’s a lesson that explores the relationship between writing and history in Southeastern and Eastern Europe.

We had just finished reading Milenko Jergovic’s *Sarajevo Marlboro* and the Bosnian genocide, and I was about to introduce Olga Tokarczuk’s novel *Primeval and Other Times*.

The story takes place in a mythical rural Polish village called Primeval: a paradoxical place, simultaneously both on the fringes and at the crossroads of Europe’s feral 20th century.

What brings marginal Primeval to the centre of history are the bloody invasions and wars unleashed by the big imperial powers hovering over Eastern Europe – Russia and/or Germany.

The people of Primeval become survivors of wars, disasters, and totalitarian regimes. Therefore, like all survivors, they take nothing for granted, and that attitude shapes their perception and imagination of the past, present, and future.

Primeval can be viewed as a metaphor for the whole of Eastern Europe. Czesław Miłosz, the famous Polish émigré and Nobel laureate, wrote that the most striking feature of Eastern European literature, as opposed to Western European literature, is its awareness of history. “This is because time is associated with a danger that threatens the existence of a national community to which the writer belongs,” he wrote.

Those who take nothing for granted and face the danger of personal and national extinction are willing to resist and fight against all the odds. Like Ukrainians are doing these days: Kyiv might become the next Sarajevo – or Primeval.

I have the impression that Mao was the last dictator who drew as much attention to himself as Vladimir Putin has been doing these last few weeks. Historians, academics, journalists, politicians are all trying to analyze, decodify and understand Putin’s behaviour and motives.

Dictators differ among themselves but have certain similarities. Time in power is a crucial factor. As time goes by, the dictator becomes more isolated and unchecked.

When the dictator decides to die in power, clad in imperial glory, that is the moment he enters the realm of monstrosity – which means that he has decided to

Illustrative photo: Pixabay.

strongarm reality to obey to his orders, ideas and desires.

The last stage of any such dictatorship is sealed by acts of mass destruction and self-destruction. Dictator Putin, though, constitutes a peculiar “innovation”: he is a hybrid of tsars, Stalin and post-Soviet mafia boss. That mixture renders him even more dangerous and unpredictable than his Soviet predecessors. He is much closer to the fictional Joker than the real Leonid Brezhnev.

In any case, no dictator can be “understood” without the ideas and narratives which stir them and make them feel entitled to absolute and unrestrained power.

Former German chancellor Angela Merkel once commented about Putin’s “bizarre” behaviour, when, during one of their meetings in Russia, Putin summoned his black Labrador into the room, knowing well that Merkel was afraid of dogs: “I understand why he has to do this – to prove he’s a man. He’s afraid of his own weakness. Russia has nothing, no successful politics or economy. All they have is this.”

Merkel and Putin are both “children” of the Cold War. The main difference is that Merkel drew lessons from the Cold War and afterward lived in a country with successful politics and economy. Putin instead drew on an insatiable desire to take revenge and settle scores for Russia’s defeat and crumbling politics and economy. All he has and can leave behind as a lega-

cy now is this: his glorious revenge.

Putin’s barbaric war caught many in the West by surprise. Some said that Putin was provoked by NATO’s extension to the East. That kind of discourse shows that even now, Eastern European countries and people are treated as passive entities which have no right to decide their own fate. Moreover, it shows little understanding of history and dictators. It seems that Western European leaders saw and still see dictators like Putin as spoiled children who may be appeased once their whims are satisfied.

As a consequence, all these years that he was provokingly deploying his dictatorial whims – killing dissidents at home, occupying territories abroad, threatening retaliation on countries such as Montenegro for joining NATO – they kept treating Putin as a gentleman, a frightening genius and an economic partner, allowing him to gain absolute power at home and become a global icon of the anti-liberal West abroad.

Eastern Europeans knew, though, that Putin’s “whims” were boundless. For them, Putin’s whims threaten directly their young and fragile democracies and their very national existence. They carry an awareness of history that in Western Europe seems to have painfully faded.

What Western European leaders refuse to understand, even now, is the fact that vengeful dictators and mafia bosses stirred by imperial dreams like Putin cannot live, survive and manipulate the masses with-

out enemies, wars and imperial revenges and trophies.

To believe in peaceful coexistence of the democratic world with regimes like Putin’s is the most dangerous of delusions. There will be no peace in Ukraine, Europe and the world for as long as Putin and his vengeful imperial dreams rule Russia.

That’s why this war is not only about Russia, Ukraine and Europe. The fact that a variegated crowd of Soviet/Bolshevik nostalgics, resentful liberal-West-haters and all kind of white supremacists, Christian fundamentalists, supremacist nationalists, kleptocrats and authoritarians of all lands now feel distressed at the thought that Putin’s Russia might lose the war, says a lot about what is at stake in Ukraine.

Hannah Arendt wrote that the problem of evil would be the fundamental question of post-war intellectual life in Europe – as death became the fundamental problem after the last war. Here we are again, unfortunately: history drawing dystopian vicious circles as in Tokarczuk’s fictional *Primeval*.

I hope that we will be able to face and overcome the upcoming moral, political and economic challenges and hardships with the resilience and wisdom of the people of Sarajevo and Primeval – learning how to not take anything for granted anymore. The war in Ukraine will shape large and small countries and each one of us, rich and poor, in Europe and the world for generations to come.

Ukraine should be granted EU candidate status. But, more importantly, it must receive realistic prospects for joining the single market or a new energy and climate partnership.

EU Should Make Ukraine, Moldova and Western Balkans a New Offer

PIOTR BURAS AND KAI OLAF LANG | BIRN | WARSAW

At its summit in Versailles on March 10-11, the European Union again failed to rise to the occasion. In the “Versailles Declaration”, Ukraine was not given the prospect of joining the community, but had to make do with the continuing assertion that it belongs to the “European family”. When bombs fall on Kyiv, Kharkiv or Mariupol, any discussion about Ukraine’s EU membership seems to fall out of favour.

The application for EU membership submitted on February 28 by Kyiv, later joined by those from Moldova and Georgia, is nevertheless a politically significant act. The Ukrainians feel bound to the values of the EU, which are being brutally undermined by the Russian aggressor. It is no coincidence that the Moldovans and Georgians fear they could become the next victims of Russia’s wars of aggression.

The EU must not reject their commitment to Europe. After the European Commission has examined all the applications, the EU will also have its say. This is also stated in the summit declaration. To offer the three Eastern European countries the prospect of accession would undoubtedly be a striking political signal. But the prospect of accession must not remain an empty gesture. In view of the new geopolitical situation, it should be understood as a strategic commitment on the part of the EU. It must be followed by concrete and well-considered steps. Above all, the EU must be prepared to leave the outdated path of its enlargement policy of the last two decades.

The emptiness of candidate status

We should not lie to ourselves: EU candidate status has almost no practical significance. And perhaps it will not acquire any for years or even decades to come. This is the experience of the countries of the Western Balkans, which have been candidates for EU membership for many years without having seen much light at the end of the tunnel.

The reason for this is the laborious and over-bureaucratized negotiation process that drags on interminably. There are tall demands for reform, which were formulated for good reason, but which in practice can be instrumentalised by countries in the EU that are critical of enlargement. In particular, the deep-seated scepticism about enlargement in important member states will not disappear anytime soon, despite all the current sympathy for Ukraine. The EU accession process, whose beginning is always marked by lofty speeches and symbolic gestures, has therefore in recent years stood

for stagnation rather than the confidence that the Eastern European and Western Balkan states are desperately in need of right now.

It is why the EU must fundamentally change its policy towards its European neighbours, regardless of whether it wants to grant Ukraine candidate status or not.

What does that mean for Ukraine in concrete terms? First of all, Ukraine would, of course, need a reconstruction plan if it survives the war as a sovereign state. Without functioning state-administrative structures or intact infrastructure, the EU would have no real partner with whom it could negotiate at all.

Irrespective of this, however, the country needs above all a realistic and attractive goal that promotes the Europeanisation of the country, i.e. one that concretises the path towards the EU. For even if Ukraine were a formal candidate country, there is no question that full membership in the EU would be a long way off. There would be no accelerated admission procedure for battered Ukraine, no discounts in terms of the rule of law or in the implementation of accession conditions.

In view of this, the EU can and must develop a new strategy, an “ever-closer partnership” with Ukraine and other countries in the Eastern and Balkan neighbourhood.

EEA membership a start

The core of a new realistic offer on the part of the EU should be early integration into the Common Market in the form of Ukraine’s accession to the European Economic Area (EEA).

Membership in the EEA differs from membership in the EU in particular in that

it allows full participation in the single market without political incorporation into the EU’s decision-making structures. This is maximum integration with the EU without formal membership. For Ukraine as well as Moldova and Georgia – but also applying to the Western Balkan states – this would result in a more intensive connection to the EU than is possible with the current Association Agreements.

Of course, EEA accession could not happen overnight either. It requires no less preparation and adjustment than EU membership. Nevertheless, the difference with the current EU enlargement process would be enormous. Without the prospect of having to admit countries into the EU’s institutional systems, an important argument against Ukraine’s inclusion in a core area of European integration falls away. Unlike the highly politicised enlargement process, where the tempers and partial interests of member states always cause blockades, the prospect of EEA accession would have to be based on clear criteria and a firm commitment by the EU. This would define a concrete and tangible intermediate goal that would provide incentives for reform efforts without abandoning the goal of full membership. On the contrary, the political reservations against a country’s admission would be significantly lower if this intermediate stage, which is necessary for EU membership anyway, were successfully completed.

There is no question that in the case of Ukraine, which has been economically weakened by the war, temporary, asymmetrical protective measures for the market there would be necessary. The EU should also consider offering cohesion funds and partial inclusion in the Common Agricultural Policy to a certain extent for participat-

ing countries after possible EEA accession.

As much as it is important today to formulate and communicate a feasible, medium-term goal, it is clear that even this lies far in the future. This makes it all the more important to deepen existing forms of cooperation between the EU and countries willing to integrate beyond its eastern borders in the coming years and to establish new ones. This applies above all to energy and climate policies. Today, the EU is not only striving for climate neutrality by 2050, but also for a revision of its energy security policy. Ukraine and other neighbouring countries that want to join the EU must be thought of as part of this transformation from the very outset.

Therefore, it would be necessary to develop an integrated “European Climate and Energy Partnership” with these countries. In exchange for a sustainability-oriented transformation, which could be supported by a Green Fund for Eastern Europe, the partners would, for example, be exempted from the planned CO2 border adjustment mechanism (CBAM). The principle of energy solidarity could also be extended to them.

All this could build on existing cooperation within the framework of the European Energy Community. The recent example of Moldova, among others, shows that the EU should be prepared to expand its efforts to improve the energy resilience of neighbouring countries. Certainly, the countries of the Western Balkans could also be included in such a cooperation framework.

All this sounds abstract, even illusory, in these days of war. And yet the EU cannot simply stand by. If it takes action now, the EU has the chance to be a few steps ahead of events for once and not just forced to run after them. For this to happen, however, it also needs pacemakers who ensure that initiatives are introduced, processes started and developments advanced. It is obvious that Germany and Poland are predestined to play this role. They should work to ensure that Ukraine is granted candidate status. Given their differences on this issue, however, they should not get embroiled in discussions about formal details. It is more important that Berlin and Warsaw initiate long-term cooperation based on strong political commitment.

As soon as hostilities cease, the EU should have an ambitious and realistic offer for Ukraine, Moldova and Georgia, going beyond the Eastern Partnership format and avoiding the pitfalls of the previous enlargement policy. Only then will the European perspective for these countries be a real source of hope for their citizens and for the EU.

INVESTIGATION

‘False Hope’: Burundians Duped into Paying Big for Serbia Asylum

BIRN has deciphered a pyramid scheme deceiving desperate Burundians into paying thousands of euros for the false guarantee of entry to Serbia and eventual asylum.

SASADRAGOJLO | BIRN | BELGRADE

It would be easy, she said. Pay some money to grease the wheels of Serbia’s asylum system and get on a plane.

Only it didn’t work out like that for Fabrice’s siblings – two sisters and two brothers – when they left their native Burundi and landed at Belgrade airport in December last year.

“We made the payment but my brothers and sisters were declined entry to Serbia and were deported to Istanbul,” Fabrice [not his real name] told BIRN on condition of anonymity from Burundi. And the police beat the brothers for good measure, he alleged.

The siblings, all over the age of 18, were lured by the word of a former colleague of their mother, who had taken a similar route and settled in Serbia.

What none of them knew was that they did not need to pay anyone to get across the border under the terms of a visa waiver introduced by Serbia in 2018 for Burundians for stays of up to 30 days.

The move was a favour in return for Burundi revoking its recognition of Serbia’s former southern province, Kosovo, as independent. But to some Burundians, it represented a way out from a country gripped by unrest following an election in 2015 when hundreds were killed and hundreds of thousands fled into exile. To others, it was a business opportunity.

Based on interviews, emails, bank documents and the internal reports of NGOs dealing with asylum procedures, BIRN has deciphered the workings of a fraudulent scheme allegedly run by a group of Burundi nationals in Serbia and designed

to deceive their desperate kin into paying for guarantees they will be allowed into Serbia and granted asylum.

According to BIRN’s findings, victims pay 2,000 euros per adult for a ‘guarantee letter’ to enter Serbia, or 1,500 if travelling with a child. The child costs 1,000 euros. These prices can vary depending on individual deals struck.

The number of Burundians seeking asylum in Serbia has skyrocketed. In 2018, there were just two, putting Burundi at the bottom of the list in terms of country of origin of asylum seekers. Last year, that number had shot up to 134, behind only Syrians and Afghans.

And it has not gone unnoticed by suspicious border police, who have taken to turning back Burundians like Fabrice’s siblings at passport control based on discretionary powers that allow authorities to deport anyone they believe is intent on abusing the immigration system.

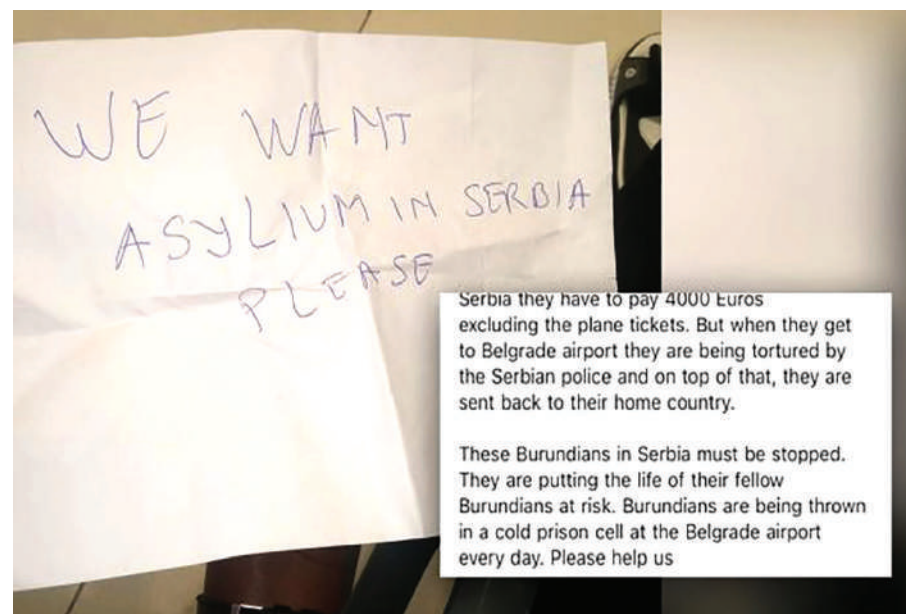
“It is clear that something has triggered the mass movement which cannot be adequately addressed,” said Nikola Kovacevic, a human rights lawyer often contacted by asylum seekers experiencing problems at Belgrade airport.

“Whoever is giving these people false hope should stop, because this is a clear abuse of their vulnerable position.”

‘They have lost all that money’

The scheme works by word-of-mouth. Those who managed to settle in Serbia via the same scheme contact friends and relatives in Burundi and encourage them to do the same, possibly unaware that they are party to the fraud.

The money is sent in advance via Western Union to the account of the original

Fabrice’s family at the airport in Belgrade asking for asylum; in an email to a human rights NGO a woman with the initials K.O. described how her family suffered a similar fate. Photo: BIRN

victim, keeping the new arrivals at arm’s length from those running the scheme in the event something goes wrong at the airport.

In the case of Fabrice’s siblings, their mother’s former colleague, A.N., told them to send money for a hotel, then for a return ticket, and later for the services of “influential people” who would ensure they crossed the border.

Another sibling, who lives in Canada, sent A.N. more than 3,000 euros; she sent back confirmation of a hotel booking, seen by BIRN. It was unclear whether the sum was for all four people.

Arriving in Belgrade, the four were pulled aside, their phones confiscated, and spent a night in detention before being deported to Istanbul. Only then did they

learn of the visa waiver and that they had been duped.

The brother in France, who also spoke on condition of anonymity, told BIRN he then threatened to report A.N. and those in charge of the scheme to police if she did not pay back the money.

“After a long discussion all the money was returned to me,” he told BIRN in an email, attaching bank documents as evidence of the payments from and to his account.

Internal NGO reports suggest A.N. was unaware she was deceiving the family of her former colleague, having herself entered Serbia via the same scheme in April 2021 after being contacted by a woman currently accommodated in the Krnjaca asylum centre on the outskirts of

Illustration: Igor Vujcic/BIRN

Serbia's former Minister of Foreign Affairs Ivica Dacic with his Burundi counterpart Ezekiel Nibigira in 2019, Belgrade. Photo: Serbia's Foreign Affairs Ministry

the Serbian capital, Belgrade.

In an email to a human rights NGO, seen by BIRN, a woman with the initials K.O. described how her family suffered a similar fate.

"My family returned to Burundi on January 3, 2022. They are all safe now, but they have lost a lot. My sister and her family spent more than 11,000 euros to come to Serbia. Unfortunately, they have lost all that money and now they have to start from scratch," K.O. wrote.

"These Burundians in Serbia must be stopped. They are putting the lives of their fellow Burundians at risk. Burundians are being thrown in a cold prison cell at the Belgrade airport every day. Please help us."

In Burundi, said Fabrice, "the govern-

ment is attacking anyone who doesn't think the same way. There is no prosperity here."

"I heard that many young people started going to Serbia."

Claims of police heavy-handedness

Burundi, an east-central African country of some 12 million people, is widely ranked as the poorest country in the world with a per capita gross national income, GNI, of just \$270 dollars.

Those trying to enter Serbia see a country on the borders of the European Union and a chance of a brighter future. Many have sold everything to raise the money or had financial help from relatives in the West.

Numbers took off during the second

half of 2021, according to a report by the Belgrade Human Rights Centre, BCHR. "At the end of October, during November and December a large number of citizens of Burundi have contacted our legal team," BCHR wrote.

Many of those interviewed by BCHR's legal team complained about the conditions they were kept in by police on arrival at the airport. Some said police used force.

Asked for comment, the Serbian foreign ministry directed BIRN to the Serbian police, which did not respond.

Evidence seen by BIRN points to two Burundi citizens living in Serbia involved in the fraud, identified for the purposes of this story by their initials O.N.M. and G.E.R. due to their refugee status. Another is D.N., who did not respond to requests for comment.

In an email to a human rights lawyer, seen by BIRN, G.E.R. asks whether he might have problems because of the amount of money passing through his bank account, claiming he helps Burundians draw money from relatives via Western Union because they don't have ID papers.

"Is there any problem because these days I am taking a lot of money from Western Union?" he asks.

BIRN also gained access to a complaint submitted to the Serbian police by a Burundian accusing G.E.R. and O.N.M. of requesting 600 euros in July 2021 to help his wife enter Serbia for medical treatment. Months later, with the woman yet to enter Serbia, both men began blocking his calls and failed to return his money.

O.N.M. initially denied any knowledge of the scheme, only to later say he was aware of it but that he was being framed as the organiser by someone else.

G.E.R. denied involvement in the fraud, saying he was aware of it, but did not wish to discuss those allegedly involved.

The ambassador of Burundi in Rome, who is responsible also for Serbia, Esperance Ndayizeye, said she was unaware of the scheme, telling BIRN: "No information about it."

Legitimate asylum seekers risk losing out

Further muddying the waters, some of them accused a Burundi national living in Serbia – Pascal Hakizimana – of trying to sabotage the asylum applications of Burundian refugees due to his alleged ties to the government in Gitega.

Hakizimana arrived in Serbia in 2011 under a Burundian government scholarship, graduated in medicine from the University of Belgrade and is currently on a Serbian government scholarship for doctoral studies.

In an email sent in January to several NGOs, D.N. accused Hakizimana of trying to sabotage his asylum application, those of his siblings, and "all other Burundians who came to look for refuge in the Republic of Serbia and those already holding refugee status."

Hakizimana was a translator for a Burundian delegation that visited Serbia in 2019 and for the UN refugee agency in several asylum cases but was dismissed in August 2021 at the request of several human rights experts who complained about his translation work and claimed he was misleading refugees, threatening them and sabotaging their applications.

"My colleagues and I requested, after several allegations from our client, for him to be removed from the list of interpreters," Kovacevic, the human rights lawyer, told BIRN.

In response, Hakizimana denied having any links to the Burundian government or the ruling party, or trying to sabotage anyone's asylum application. He said he had no idea why he was dismissed as a translator and that he does not "have any power" to undermine anyone's asylum application.

He accused G.E.R., O.N.M., and D.N. of trying to shift the blame for the fraudulent scheme.

"There are a lot of people in Krnjaca [asylum reception centre] who gave money to come here," Hakizimana told BIRN.

"They even promised them that they would go through Serbia to Belgium, France, or Great Britain and Norway. If the person decides to stay in Serbia, he will allegedly receive 800 euros a month, or a free apartment. Many of them were shocked when they came to Krnjaca and saw what is going on."

NGOs working with refugees and migrants say the scheme puts at risk the rights of legitimate asylum seekers from Burundi by prompting Serbian authorities to take a broad brush approach to all Burundian applications as unfounded.

"This is jeopardising the regular asylum procedure, creating more problems for everyone, and endangering the chances of people who deserve to get the asylum regularly, based on problems they individually had in Burundi," said Kovacevic.

INVESTIGATION

From Behind Bars, Greek Far-Right Still Spreading the Word

Greece's neo-Nazi Golden Dawn party was left broken by the October 2020 jailing of 18 of its senior figures. But they continue to reach far-right followers from behind bars in what critics say reeks of preferential prison treatment.

ILIANA PAPANGELI AND STAVROS MALICHUDIS | BIRN | ATHENS

The first voice on the tape is that of a woman.

"Good evening Mr Ilias Kasidiaris, I am speaking [to you] as a lawyer," she says. "In light of the decision banning your communication with persons other than your relatives and lawyers, I would like to hear your opinion on this issue and for you to give me permission to record this conversation."

Kasidiaris consents, and embarks on effectively a 17-minute monologue in which the lawyer makes just three brief interjections.

On October 24 last year, the recording was uploaded to 41-year-old Kasidiaris' personal YouTube channel, giving his more than 100,000 subscribers yet another chance to hear the thoughts of a former leader of the neo-Nazi Golden Dawn party now serving a thirteen and a half year prison sentence for running a criminal organisation.

Just before the video switches to an advert for Kasidiaris' latest book, the lawyer says: "I would like to point out, refuting the rumours that you not participating in the upcoming elections, that both your participation and success are certain."

And there ends the latest party political statement issued from behind bars on behalf of Kasidiaris' National Party Hellenes, a statement that critics say makes a mockery of a prison ban on public communication.

It is only the latest sign of the apparent preferential prison treatment enjoyed by the former leaders of the Golden Dawn.

Spreading the word from behind bars

Once a force to be reckoned with in parliament and on the streets, Golden

Dawn's fortunes have waned since 18 senior figures, including long-time leader Nikos Michaloliakos, were convicted in October 2020 of running a criminal organisation. Dozens more were convicted of participation in the organisation.

A number of those figures, such as Kasidiaris, have opted to form their own political offshoots. But they rely on communication beyond their jail cells if they are to remain relevant and, in the case of Kasidiaris, stake a claim as undisputed leader of the Greek far-right ahead of the next parliamentary election in 2023.

In October 2021, a report by the Greek media non-profit Solomon detailed the tactics employed by Kasidiaris to circumvent a ban on public communication and the way he and fellow former Golden Dawn figures control the allocation of prison 'workshifts' as a way to reduce the time they end up spending behind bars.

The recording that was posted on October 24 has since been viewed at least 101,000 times. But it was by no means the first.

Indeed, Kasidiaris uploaded his first prison message a year earlier, just four days after he and his fellow defendants were sent to Domokos prison, central Greece, following their conviction.

Of 124 videos uploaded to his YouTube channel since it was created in June 2012, 52 appeared after his imprisonment.

These 52 videos have racked up a total of more than 6.82 million views, or an average of roughly 131,000 each. According to the social media analysis tool Social Blade, since Kasidiaris was imprisoned, his YouTube channel has gained

Illustration: Fanis Kollias

Illustration: Fanis Kollias

more than 36,100 new subscribers, around a third of its current total.

On October 7, 2021, after almost a year of these prison messages, authorities imposed a ban on Kasidiaris' communication with people outside the prison beyond his immediate family and lawyers. It had become apparent that Kasidiaris was in possession of a mobile phone, which is otherwise prohibited, and talking with associates who uploaded his remarks.

For two and a half weeks, Kasidiaris was silent. Then the October 24 tape emerged, and at least seven have followed since.

Now, each tape begins with a party lawyer stating that the conversation is the result of his or her legal duties and concerns issues purely related to the Kasidiaris case. Somehow, the conversation happens to veer onto topics such as the government's handling of the COVID-19 pandemic and its policy on migrants and refugees.

The ban was imposed by Sophia Nikolaou, who at the time was secretary general of anti-crime policy and therefore responsible for management of prison facilities in Greece.

Nikolaou said she had acted to block Kasidiaris' 'preaching of hate', as the me-

dia widely described it, after he gave a remote, online address to a party event.

Nikolaou left her post in January 2022. BIRN approached her successor, Constantinos Papatheanasiou, for comment on Kasidiaris' continued public communication, but received no reply.

The imposition of control and Kasidiaris' new tactic

Kasidiaris is not the only former Golden Dawn figure who appears to be flouting prison rules with impunity.

Like Kasidiaris, former Golden Dawn MP Ioannis Lagos, now an MEP and founder of the National People's Consciousness party, ELASYN, was sentenced to thirteen and a half years in prison.

He too gets his message out via his party's website and YouTube account, albeit to far fewer subscribers than Kasidiaris.

On December 10, last year, Lagos shared an update via a recorded message posted to YouTube in which he said he had been banned from prison work for a year after objecting to a cell inspection.

Under the way prisons are run in Greece, prisoners can undertake unpaid work in the running of their facility, with each day worked counting to reduce

Croatian Fact-Checkers' War on Fake News Draws Bias Charge

The country's main fact-checking organization is coming under scrutiny – with right-wingers claiming its relationship with Facebook gives the power to censor views it dislikes.

DARKO MARKUSIC | BIRN | ZAGREB

The removal of fake news from social networks has taken centre-stage in Croatia in recent weeks after several right-wing portals and bloggers accused the country's main fact-checking media organization, Faktograf, of censorship.

Around that same time, Faktograf was the target of a hacker's attack, with more than 27 million attempts – most from Russia and Indonesia – to access its website in less than a day. Some Faktograf staff also reported receiving death threats.

"The attack on Faktograf's website was launched after a charge against us by the entrepreneur Nenad Bakic. We will report the attack to the police and are working to resolve the issue," a Faktograf statement on its website and social networks said on December 14.

"Opportunists who try to intimidate us because we prevent them from freely spreading their demagoguery on Facebook with such methods will not discourage us. Every attack, insult and threat is an additional motive for us to be even better in our work," it added. The latest tussle between Faktograf and right-oriented portals followed Facebook's decisions to remove a number of media items posted by some of these web portals and bloggers – which they claim it was done on the recommendation of Faktograf.

In Croatia, Facebook has a contract with Faktograf to check the authenticity of published texts and their context. Based on Faktograf's assessments, Facebook algorithms limit the reach of controversial or inaccurate posts on social media. Faktograf was founded as a joint project of the Croatian Journalists' Association and GONG – Citizens monitor elections in an organized manner. Today it functions as an independent NGO.

Most of Croatia's mainstream media do not have a problem with these fact-checking arrangements. But the same cannot be said for individual portals and bloggers, especially rightist ones, who have been accusing Facebook and Faktograf for years of limiting their freedom of speech.

Fake news – or free speech?

One of the biggest critics of Faktograf's arrangement with social networks is Nenad Bakic, a blogger, entrepreneur and former adviser to former conservative President Kolinda Grabar-Kitarovic on digital transformation.

Bakic and other right-wing portals recently accused Faktograf of political bias and censorship after it marked several articles published on Narod.hr portal as incorrect.

Narod.hr claimed it had nothing to do with the factual accuracy of articles, but

said that this was censorship of news that did not suit Faktograf. "It is not true that I organized any 'charge' against Faktograf, nor do I have anything to do with the DDoS [hacking] attack on them," Bakic told the media on December 14.

"It's the opposite," he added "Faktograf and people close to it organized a charge against me. I only warned about their practice of preventing and restricting freedom of speech. I also announced a lawsuit on that issue, and advised others to do the same if they are in the same situation," he went on. Bakic complained that Faktograf "judges which posts are true, and which are false, and allegedly false, and marks this on Facebook", which then results in the reach of these articles being reduced on social networks. According to Bakic, this violates Article 127 of the Croatian criminal code, on freedom of speech. Bakic said he will try to prove this through his lawsuit against Faktograf. Similar criticisms come from other web portals – usually conservative ones – especially Narod.hr portal.

"Faktograf often focuses on the Narod.hr portal and engages in an ideological assessment of its content," the portal said in a post on August 18, following one of the latest clashes between them. After Narod.hr appealed against Faktograf's decision, which was rejected, Faktograf informed Narod.hr that it could appeal against this decision directly to Facebook through its centre for assistance to publishers.

How Facebook algorithms work remains a mystery

Most other mainstream media organizations say they do not have much trouble with Faktograf's work and arrangement with Facebook. Ana Hanzekovic Krznaric, owner and member of the Management Board of Hanza Media, the publisher of three daily newspapers and several news portals, told BIRN that it "did not notice any negative consequences for the readability of their articles in this context." Siniša Kovacic, editor-in-chief of the Croatian Catholic Network, which includes Croatian Catholic Radio, the Catholic Information Agency and the Croatian Catholic Net-

work portal, said it had no first-hand experience of fact-checking organisations.

"We did not notice any consequences ... but we have noticed that there are periods when Facebook algorithms reduce the reach of our posts, though we assume that the reason is an indirect 'incentive' to increase sponsorship of posts.

"On the other hand, we have noticed that some portals complain about the reduced reach, precisely because of the fact-checkers' ratings," he said. "Facebook's algorithms are constantly changing and each time the reach of readability of texts is decreasing," the editor-in-chief, director and co-owner of the weekly *Nacional*, Berislav Jelinic, told BIRN.

He said the work of fact-checking organisations had not affected their business. "I do not follow their activities," he said. Krunoslav Hrnjak, a forensic expert in electrical engineering, telecommunications and informatics, says that "it is not entirely clear" how social networks' algorithms operate. "Social networks do not reveal the algorithms or the concepts they work by, but it is evident that social networks serve users content similar to that previously expressed by them, either by reacting to content or by commenting; thus, social networks mostly connect like-minded people," he told BIRN. "Whether fact-checker publications are objective is a difficult question," he added.

"Specifically, in one of the cases that I personally reported, they did not react ... If we look at the current pandemic, we have conflicting opinions from relevant scientists on the Croatian scene, so the question is how journalists should make a judgment about what is right and true," he concluded. Oriana Ivkovic Novokmet, director of GOING, said the new tussle over fake news and freedom of speech underlined the need for even stronger regulation of large digital platforms; this would encourage users and promote decentralization and democratization of the Internet.

Faktograf's editor-in-chief, Petar Vidov, declined to comment to BIRN on objections to their work and allegations of bias.

Illustration: Igor Vujcic/BIRN

their actual sentence.

Prison labour councils allocate work positions which, for each month worked, can lead to sentences being cut by 23, 30 or 45 days. The latter posts, those carrying 45-day reductions, are the rarest.

Is Kasidiari's new tactic consistent with the decision against him?

According to several media reports, before the incident over the cell inspection, Lagos was in charge of the prison library, which sources familiar with the inside workings of Domokos prison say was among the best posts going. For every month he worked, Lagos would have been cutting 45 days of his sentence.

The same sources, who spoke on condition of anonymity out of fear for their security, say the Golden Dawn inmates are currently in control of the workshifts in Domokos. With room for 600 inmates but a population of some 650, the prison is crowded and there are not enough workshifts for everyone.

According to media reports, Michaloliakos, Golden Dawn's leader, has been working as a librarian and Kasidiaris as a nursing assistant.

On January 10 this year, dismissing the objections of prosecutors, a Greek appeals court ordered the release of former Golden Dawn MP Nikos Michos, who had been serving a six-year sentence, pending a second instance ruling in his case.

Michos was described by witnesses in the Golden Dawn trial as a "butcher" who trained party members in how to use a knife as a weapon. He was identified as the "main perpetrator" of a violent attack on anti-fascist activists on the island of Paros in 2013 and convicted of involvement in another Golden Dawn attack the same year in Athens.

Pressing for his release, Michos' lawyers cited a disability, but, according to the decision of the court, what tipped the scales was the workshifts he had accumulated as a prison barber.

FEATURE

Ballet Dancers Fleeing Ukraine Find New Stage in Romania

Five ballet dancers who escaped the Russian invasion of Ukraine have been employed by the Bucharest Opera House, as cultural institutions in Romania try to help artists and performers who are fleeing the war.

MARIAN CHIRIAC | BIRN | BUCHAREST

“One month ago, in the early morning of February 24, a phone call from a friend woke me up suddenly. ‘The war has started, you know?’ he told me.

“I was scared, of course, but my first thought was that I will never be able to dance again.”

These are the words of 23-year-old Canadian-born ballerina Lara Paraschiv, who for the past two years has been dancing at the Dnipro Ballet Theatre. Dnipro is Ukraine’s fourth-largest city, some 200 kilometres south of Kharkiv, which has been heavily shelled from the first day of the Russian invasion.

Paraschiv, who trained at the Bolshoi Ballet Academy in Moscow and has Romanian parents, decided to flee.

She left Ukraine with two colleagues from the theatre in Dnipro and two other dancers from Kyrgyzstan who were also working in Ukraine when the war started. Three days later, they arrived in the Romanian capital Bucharest together.

“It was a long way to reach here, some 1,000 kilometres, all of us squeezed into a car,” Paraschiv said.

“It was heartbreaking to see so many people evacuating cities, lots of tanks and army on the roads. Then at the border, enormous lines and so many families having to separate.”

In Romania, they reached out to the Bucharest National Opera House for help. Very quickly, the Opera House gave them a safe place to train, with access to dressing rooms and rehearsal spaces. On top of this, two apartments were secured, rent-free, and a local restaurant offered them meals.

“We reacted very fast as it was like an emergency situation. Not only do they have somewhere to stay, but we decided to offer them an opportunity to advance their training and, ultimately, their careers,” said Daniel Jinga, the manager of the Opera House.

‘Now all of them have a job’

Earlier this week, all five dancers – two women and three men – were able to perform in the Bucharest Opera House’s staging of ‘Giselle’, a much-loved ballet which presents a romantic story of innocent love and betrayal.

“It was so great to be on show again,” said dancer Aibek Ryskulbekov, 21.

“Of course, I like to work here, as I do not see any time soon that things will go back to normal in Ukraine,” he added.

The dancers were offered temporary contracts lasting up to three years.

“We are happy to help and now all of them have a job, and will receive a month-

The Bucharest National Opera production of ‘Giselle’ with Lara Paraschiv (bottom right). Photo: Lavinia Hutanu/Bucharest National Opera.

Four of the young ballet dancers who fled Ukraine at the Bucharest National Opera House. Photo: BIRN.

ly sum of 3,000 lei [around 600 euros],” Romanian Culture Minister Lucian Romascanu, who attended the performance, explained.

Cultural institutions across Romania have joined local NGOs, companies and ordinary citizens who have had mobilised quickly to help refugees from Ukraine with offers of food, transport and lodging.

Elsewhere in Romania, two ballet dancers from the Odesa Ballet Theatre have found a place to work at a similar cultural institution in Sibiu in central Romania.

Several museums have organised donation collection points while the National Theatre in Bucharest is using its tour bus to help transport refugees.

‘Everything is only OK when I dance’

Romania opened its borders to refugees from Ukraine from the first day of the conflict on February 24. Since then, around 600,000 Ukrainian citizens have crossed the border into Romania, according to official data. Most of them are women with children, as men between the ag-

es of 18 and 60 are not allowed to leave Ukraine.

The numbers arriving are putting high pressure on Romania’s accommodation capacities, as the country’s refugee centre are now almost 90 per cent full.

However, only 4,280 Ukrainians have requested refugee status. Most of those who have arrived in Romania have already moved onwards or plan to leave in search of better prospects in more prosperous Western European countries.

For his part, ballet dancer Rodion Yatsyk has decided to remain in Romania for now. The 21-year-old Ukrainian man is one of the five ballet dancers employed by the Bucharest Opera, and has requested political asylum.

“I am happy to be here because I can work and, besides, feel like I am among friends,” Yatsyk said via a translator.

“When the music starts my thoughts move to the performance at hand. Otherwise, all my thoughts are connected to the tragic situation in Ukraine,” he added.

Yatsyk is extremely worried about his parents and brother back in Dnipro. He speaks with them almost every day and listens to their fears of being bombed again, or losing their home, or their lives.

Gesturing towards the stage at the Bucharest Opera, he said: “Everything is only OK when I dance.”

Anna with her dogs is waiting for a bus. Photo Irina Odorescu.

On Moldova's Border with Ukraine: 'Sarmale,' Dogs, and Desperation

For most Ukrainian refugees, Moldova is just a stopover on their search for safety and stability.

IRINA ODOBESCU | **BIRN** | PALANCA

There's snow on the hills in Moldova, and a steady stream of cold, hungry and frightened Ukrainians crosses the border at Palanca.

During the first week of the war they crossed in cars laden with belongings; many now enter by foot, the bare essentials in bags. Most are women with children and the elderly, in scarves and hats to protect against the cold. On a recent day, one woman crossed by bicycle, into the arms of waiting relatives who live in Moldova.

Not everyone plans to stay, however.

Since Russia's invasion of Ukraine on February 24, a little over 270,000 Ukrainians have poured into Moldova. Most have continued their journey to Romania, Poland or Germany; a little over 100,000 remain, though Moldova has just 3,549 beds available in some 83 accommodation centres. Some 3,000 have applied for asylum.

There are dogs too.

"What can I tell you? We ran away from bombs and bullets. We ran so we could live," says Anna, who crossed with her mother, Aliona, and their three dogs, purebred show dogs.

"We couldn't leave our three dogs in Ukraine. They are family members," Anna tells BIRN. "As you can see, we have two bags, a backpack and three dogs - all the wealth we could take with us." Their bags and shoes are muddy.

Ukrainians crossed the moldovan border and are waiting for buses. Foto Irina Odorescu

Fighting back tears, Aliona says they fled the southern city of Mykolaiv, which has been under siege from Russian forces. She hides her face in a scarf.

Another woman from Mykolaiv, also with a dog in her arms, says her husband drove her and their daughter to the border and then turned back to join the Ukrainian defence.

"We have nowhere to go. Now we just want to eat and sleep," says the woman, who gave her name as Irina.

Oxana says her husband had also

stayed behind. She crossed the border with her daughter and mother, fleeing Odessa where Oxana worked in cosmetics. Oxana says she still had hope that her daughter would start school next year in Odessa, where she herself also studied.

Asked about her husband, Oxana bursts into tears and is comforted by her daughter.

Bus after bus ferry the refugees to the nearby town; children run through the crowds as parents try to feed them traditional Moldovan stuffed cabbage, 'sar-

male', and soup.

Six year-old Arthur perches on bags next to his grandmother, Angela.

Angela says she is confident the war will end soon; they plan to move on from Moldova, she said, because the war is too close. They need food and sleep, she said, and stability.

Leaving Ukraine is like an adventure for Arthur, she said, after the stress of air raid sirens and sleeping in the basement. They just hope the war will end and they can return home.

Qeverisja

e internetit

në Shqipëri dhe roli i
saj në lirinë e medias

